

Р.В.Іваненко

Навчально-методичний посібник

**«Використання інноваційних
технологій навчання у вокальному
гуртку позашкільного
навчального закладу.
Вивчення музичних творів на
слова Т.Г.Шевченка».**

Маньківка 2014

Укладач: Іваненко Руслана Василівна, керівник гуртків Маньківського районного ЦДЮТ

Матеріал «Використання інноваційних технологій навчання у вокальному гуртку позашкільного навчального закладу. Вивчення музичних творів на слова Т.Г.Шевченка» є узагальненням досвіду Руслани Василівни Іваненко, керівника гуртків Маньківського районного центру дитячої та юнацької творчості, з питання організації навчально-виховної роботи у вокальному гуртку.

Посібник може бути корисним керівникам гуртків, студій, творчих об'єднань, які навчають вокальному мистецтву в сучасному позашкільному закладі.

Рекомендовано педагогічною радою Маньківського районного центру дитячої та юнацької творчості протокол №1 від 06.01.2014 року.

ЗМІСТ

Передмова	4
Використання інноваційних технологій навчання у вокальному гуртку позашкільного навчального закладу як педагогічна проблема	7
Висновки	26
Список використаних джерел	27
Додатки	29
• Вивчення музичних творів на слова Т.Г.Шевченка на заняттях вокального гуртка. Конспекти занять	29
• Театралізована композиція «З Кобзарем у серці»	96
• Поширення передового педагогічного досвіду	110
• Результати інноваційної діяльності зразкового вокального ансамблю «нотка»	114

**« Усі види мистецтва
служать
найвеличнішому
з мистецтв – мистецтву
жити на землі »
Бертольд Брехт**

Виховання піснею,
музикою відіграє
важливу роль у
духовному ставленні
особистості.

Ставлення особистості

до себе, до інших людей, до соціуму, до світу, до культури – провідні цінності, які стають базовими у моделюванні змісту позашкільної освіти.

Серед багатьох предметів, що вивчаються в позашкільному закладі, важливе місце належить вокальному мистецтву, вихованню через пісню з притаманним йому впливом на свідомість, підсвідомість особистості, на інтелектуальну та емоційну сферу, на моральне і, навіть, на фізичне здоров'я дитини. На заняттях вокального гуртка, засобами вокальної культури, здійснюється цілеспрямоване та систематичне формування особистості школяра.

Сьогодні музика, пісня займає все більше місця в житті людини, і тому надзвичайно важливо змалечку вчити дітей розуміти музичне мистецтво, переживати й осягати його глибокий сенс.

Навчальна та дидактична мета гуртка: навчити основам вокалу; закріпити вміння володіти голосом, визначити характер музики і виразно передати його в музично-виконавській діяльності; формувати вокально-хорові навички (звукоутворення, дикція); вміння працювати в ансамблі; ознайомити учнів з народними творами та творами українських композиторів; вчити дітей користуватися різними виконавськими прийомами, передаючи відповідні емоції.

Розвивальна мета гуртка - це розвинути навички слухового контролю і оцінки власного співу; розвивати музичний слух і пам'ять за допомогою зіставлення нових і знайомих пісень.

В гуртку виховується у дітей любов до рідного краю, національних коренів свого народу, поваги до традицій українського мистецтва та кращих зразків світової музичної культури.

Керівник гуртка має вести дітей у світ добра і краси, відкрити в мистецтві животворне джерело людських почуттів і переживань. Тому з перших уроків важливо вияснити «вокальний багаж» гуртківців, їхні цінності, уподобання, і, враховуючи психологічні і соціальні особливості віку, по-новому осмислити завдання виховання піснею.

Під час формування особистості школяра засобами вокальної культури стає багатшим та різноманітним внутрішній, духовний світ учня, виховується любов до народних витоків, захопленість класикою та проявляється інтерес до вокального мистецтва.

Актуальним у роботі керівника вокального гуртка лишається і завдання нового підходу до вивчення репертуару, раціонально використовуючи ті форми, методи, засоби навчання, які сприятимуть ефективному засвоєнню навчального матеріалу, виробленню вокальних навиків та вмінь.

Тому керівник гуртка впроваджує в навчальний процес проведення комплексних уроків та народних свят, що сприяє накопиченню художнього досвіду, набуттю елементарних умінь і навичок музично – творчої діяльності.

В процесі вивчення народних або сучасних естрадних творів в учнів виявляється наполегливий інтерес та любов до пісні, зацікавленість виконувати пісню в ансамблі або сольо, радіючи спільному успіху.

Залучення школярів до вокального мистецтва – це не тільки один із засобів розвитку духовної культури, а також важлива умова зміцнення психічного здоров'я дітей та формування їх особистості, а також сприяє професійній орієнтації вихованців.

Використання інноваційних технологій навчання у вокальному гуртку позашкільного навчального закладу як педагогічна проблема

Педагогічний колектив Маньківського ЦДЮТ працює над єдиною проблемою: «Інноваційні підходи в організації навчально-творчої роботи з дітьми в сучасному ПНЗ» та над методичною проблемою «Підвищення професійного рівня педагогічних працівників шляхом упровадження інноваційних педагогічних технологій».

Як керівник зразкового вокального ансамблю «Нотка», я працюю над проблемою «Використання інноваційних технологій навчання у вокальному гуртку позашкільного навчального закладу».

Вважаю, що головним у системі інноваційного навчання в гуртку є створення ситуації спільної продуктивної та творчої діяльності педагога й дитини, педагога та групи, що впливає на навчання, як на процес становлення особистості, її усвідомленої активності, її самоорганізації.

Успіх виховання й навчання в гуртку багато в чому залежить від того, які методи й прийоми використовую я, як педагог, щоб донести до дітей певний зміст, сформувані в них знання, уміння, навички, а також розвинути здатності в тій або іншій області діяльності.

У процесі навчання, відповідно до змісту тем, використовую, крім одноосібного виконання учнями роботи, такі

активні форми роботи як групові, парні, комбіновані.

Одним з основних моїх принципів навчання є принцип від простого до складного. Цей принцип полягає в поступовому розвитку творчих здібностей.

У процесі організації навчання велике значення надаю загальнодидактичним принципам: науковості, систематичності, послідовності, доступності, наочності, активності, міцності, індивідуального підходу.

Поряд із принципами використовують практичні, наглядні, словесні методи навчання. До практичних методів відношу вправи, ігри, моделювання. Особливо часто застосовую виконавські, творчі вправи. Ігровий метод допомагає мені використання різних компонентів ігрової діяльності в сполученні з іншими прийомами. Навчаю учнів бути спостережливими, вміти слухати, сприймати музику, пісню. Учні самостійно готують розповіді, повідомлення, інформацію для бесіди в залежності

від теми уроку. Евристичний метод спрямовую на прояв самостійності в якому - або моменті роботи на занятті, тобто пропоную дитині виконати частину роботи самостійно. Також застосовую проблемний та дослідницький методи навчання. Ці методи сполучаю один з одним. Серед нетрадиційних форм проведення занять особливе місце займають інтегровані заняття та виховні заходи, які стимулюють різноманітні форми творчої співпраці гуртківців.

Поділюся тими методами та прийомами навчання, які використовую у гуртковій роботі на різних етапах занять.

Використовую найчастіше методика «Конструктор занять». В основу якої покладено універсальну методика Анатолія Гіна «Конструктор уроку», адаптовану до умов позашкільного навчального закладу.

Початок занять

При проведенні цього розділу пропонуються такі форми: взаємоопитування в формі кросворду; розминка в формі «Пантомімічного лото».

Пояснення нового матеріалу

Це найбільш відповідальний розділ заняття. якщо новий матеріал зацікавить учнів, о і вивчення його буде успішним. Позитивний настрій у вивченні нового матеріалу може надати і ілюстративний

матеріал (творча вокальна робота, відеозапис, уривок з твору), і екскурсія, і відвідання концерту, і ситуаційна гра.

Закріплення, тренування, відпрацювання вмінь

Для непосидючих, жвавих і нетерплячих дітей це найскладніший етап занять. Зробити ці тренувальні вправи, нескінченні репетиції, повторення і закріплення матеріалу не набридливими, а дійсно ефективними найбільш серйозне випробування для педагога. Навіть захоплені новою темою, новою роботою учні можуть стомитися, якщо цей розділ заняття затягнеться і перетвориться в нудний обов'язок. Тут від керівника необхідний весь арсенал педагогічних прийомів і вже згадані «Приваблива мета» «Роби, як я», і «Змагання», і блиц-конкурс на краще виконання вправи, пісні, елементу роботи.

Повторення

Вже вивчений, відпрацьований матеріал перестає цікавити дитину, коли повторення його буде механічним. Тому при повторенні матеріалу слід обирати форми роботи, привабливі для дитини, наприклад, заняття-концерт, заняття-конкурс; прийом «Дитяче журі» - це надає повторенню нового змісту. Пожвавить процес повторення і прийом «Лови помилку», коли керівник (або учень) показує

вправу, або елемент вправи з навмисною помилкою. При повторенні можна застосовувати і прийом «Розширення поля оцінок». Це майже жарт але атмосферу на занятті він пожвавить, коли замість звичних «шкільних» оцінок на «5», «4», учня оцінять літерою «м» (молодець!), або 2 літери «м» (двічі молодець!), або літерою «н» (не старався); прийом «ідеальна оцінка» теж дещо жартівливий - учні самі оцінюють свою роботу і повідомляють про це керівника (добра нагода для педагога з'ясувати рівень самооцінки учня, його творчі і особисті амбіції).

Домашнє завдання

Повністю віддається на розсуд керівника гуртків і залежить від того, яке завдання він виконує, ступінь захоплення учня завданням, його обсяг і складність, та інших суто індивідуальних чинників.

Кінець заняття

Керівник гуртка може сам поставити крапку в занятті своєю авторитетною оцінкою в цілому, оцінити роботи окремих учнів, а може віддати оцінку виконаної роботи на розсуд учнів (педагогічний прийом «Точка зору»). Залежно від конкретної педагогічної ситуації можна застосовувати і «ідеальну оцінку», і жартівливе «розширення поля оцінок».

Наведені форми роботи і педагогічні прийоми лише орієнтир для починаючо-мислячого керівника. В педагогічному досвіді кожного педагога знайдеться цікавий прийом, оригінальна форма проведення окремого розділу занять, всього заняття в цілому. Педагогічні прийоми, форми роботи це лише цеглинки великої споруди педагогічного досвіду, який будується все життя і тільки від педагога залежить, що будувати: казковий палац чи благодійну хатинку.

Перелік педагогічних прийомів, використаних в програмі «Конструктор занять!»:

- «Лови помилку»
- «Відстрочена відгадка»
- «Фантастичне припущення»
- «Щедра оцінка»
- «Дитяче журі»
- «Здивуй»
- «Ідеальна оцінка»
- «Рейтинг»
- «Приваблива мета»
- «Навчи іншого»
- «Хто краще» - змагання
- «Роби, як я»
- «Розширення поля оцінок»
- «Кредит довіри»
- «Точка зору».

Лови помилку - пояснюючи матеріал, керівник навмисно допускає помилку.

Гуртківці заздалегідь попереджені про це. Навчіть їх реагувати на помилку, заохочуйте їх увагу! Керівник має прагнення, щоб діти не тільки помітили помилку, зрозуміли «помилконебезпечне» місце, але й знали правильну відповідь.

- В практиці на заняттях вокального гуртка педагог Іваненко Руслана Василівна широко використовую цей прийом: вивчений матеріал виконують декілька дітей, а решта гуртківців уважено сліdkують за виконанням завдання і коментують, які помилки зроблені, чому, і як треба робити правильно.

Відстрочена відгадка - на початку заняття керівник дає загадку (дивовижний факт), відгадку до якого, ключ до розуміння буде надано в процесі заняття. Інший варіант - загадку дають в кінці заняття, щоб гуртківці мали нагоду обміркувати її вдома і на початку наступного заняття вислухати висновки і дати вірну відповідь, вірне тлумачення дивовижного факту.

- В практиці педагог при вивченні теми

« Визначення на слух та відтворення голосом у заданій тональності звуків, інтервалів, акордів із 3 звуків» дає завдання відтворити голосом(конкретні завдання).

Фантастичне припущення - керівник доповнює реальну ситуацію фантастикою. Цей прийом дає можливість подивитися на звичні речі з незвичної точки зору.

- В практиці педагог запропонува
ла
гуртківцям
уявити
виконання
вокального

твору у стилях: народної, естрадної пісні, оперети, індивідуального стилю та манери виконання.

Це стало приводом до обговорення теми:
«Різноманітність вокальних прийомів та їх використання» в зацікавленій атмосфері діалогу.

Щедра оцінка - заохочувальний прийом для невпевнених в собі дітей. Оцінення словом, інтонацією, жестом. Використання цього прийому підбадьорює гуртківців, створює позитивний емоційний настрій, стимулює процес навчання. На цьому тлі найменші успіхи дитини помічаються, авансуються майбутні успіхів, підтримується інтерес дитини до занять. Для учня з завищеною самооцінкою «щедру оцінку» слід застосовувати обережно і помірковано.

Дитяче журі - керівник дає можливість гуртківцям не тільки оцінити роботу товаришів, але й розвивати вміння дітей аналізувати, відбирати вагомі критерії оцінки, обґрунтовувати свої висновки. Цей прийом широко використовується у гуртку, коли в колективі обговорюють, які твори та яких виконавців виставити на концерт чи конкурс.

Здивуй - цей прийом перегукується з прийомом «Фантастичне припущення» - керівник знаходить таку точку зору, при якій буденне стає дивовижним. Цей прийом збуджує вагу дітей не тільки на заняття, але й може мати «пролонговану» дію впродовж

тривалого часу після заняття. Цей прийом активізує навчальну діяльність учнів.

Ідеальна оцінка - учням пропонуються самим поставити собі оцінки за виконану роботу за концертний виступ, за підсумки одного заняття, за участь у вокальному конкурсі тощо. Це показовий прийом з точки зору оцінки вимогливості керівник до гуртківців, як правило, критерії оцінювання учнів орієнтовані на рівень вимог керівника і це може стати приводом до роздумів керівника щодо корекції своєї роботи.

Райтінг - завершуючи роботу, гуртківець сам ставить собі оцінку. За ту саму роботу оцінку ставить і керівник. Цей прийом зорієнтовує дітей на правильні критерії оцінювання роботи (*right* - від

англ. - правильно) і привчає до регулярного оцінювання своєї праці.

Приваблива мета - перед гуртківцем ставиться проста, розумна і приваблива для них метаю, досягаючи якої вони опановують навчальні завдання, що запланував педагог. Цей прийом тісно пов'язаний з мотивацією навчання і є надзвичайно важливим саме в позашкільному закладі, де відвідання занять добровільне. При відвіданні школи присутній елемент обов'язковості.

В позашкільній мотивація занять тільки одна - інтерес. «Приваблива мета» може бути розрахована на одне заняття, на певну частину заняття, на один вид роботи, але це обов'язковий елемент навчально-виховного процесу в позашкільній.

Навчи іншого - кожен гуртківець має змогу виступити в привабливій для себе ролі вчителя, наставника. Це активізує гуртківців, заохочує їх до сумлінного виконання навчальних

завдань. Іноді пояснення товариша сприймаються більш прийнятно, ніж пояснення керівника. На практиці цей прийом успішно застосовується в гуртках.

Хто краще - момент змагання, як засіб активізації уваги, навчальної активності завжди був дієвим. Форма проведення змагання віддається на розсуд керівника. Змагання «Хто краще» може бути присутнім в роботі гуртка як окремий момент заняття, а може стати формою проведення всього заняття, підсумкового заняття, вивчення цілої теми, або вивчення конкретного репертуару. Наприклад,

підсумкове заняття-конкурс у вокальному гуртку на тему: «Розучування української народної пісні на сл. Т. Шевченка "Сонце заходить"».

Роби, як я - з першого погляду виконання будь-яких дій чітко за керівником гуртка, або призначеним керівником гуртківцем, не несе в собі елемент творчості - обіграти цю ситуацію, що повторення дій, рухів стане для учнів цікавим.

(Наприклад: уявити, що ви перед дзеркалом, а в якості «дзеркала» виступає керівник або гуртківець. Або обіграти ситуацію з кінозйомкою - всі дії фіксуються в уповільненому темпі).

Розширення поля оцінок - для позашкільного закладу, де відсутні оцінки, використання цього прийому дає широкій простір керівникові для урізноманітнення і емоційного оцінювання роботи гуртківців. Враховуючи віковий склад гуртківців,
18

ступінь довірливості взаємовідносин, стиль взаємовідносин, рейтинг керівника в колективі, кожен педагог може розширювати поле оцінок в тій мірі, в якій вважає за доцільне. (Шкала оцінювання може бути

складена керівником і з долею гумору –«дуже, дуже гарно» (це «5»), «дуже, дуже старався» (це «4»), «дуже, дуже поспішав» (це «3»), «дуже, дуже стомився» (це «2»).

Кредит довіри - оцінювання роботи в «кредит". Враховуючи те, що позашкільний заклад не маніпулює оцінками, головною мотивацією навчання в нас є виключно інтерес. Відлякати гуртківця негативною оцінкою дуже просто, а заохотити, помітити найменшу вдачу («ти ще трошки попрацюєш, і я впевнений, що робота стане кращою»; «я відчуваю, що ти зможеш...»), створити позитивний настрій, вселити впевненість в свої сили

керівник і може і зобов'язаний.

Точка зору - привчає гуртківців аналізувати, оцінювати, аргументувати свої думки. Він стає в нагоді

при обговоренні закінчених робіт, при оформленні

виставок. Іноді керівники обігрують цей прийом, поділивши групу на дві групи опонентів, які по черзі висловлюють свою думку. Застосування цього прийому сприяє розвитку комунікативних навичок у дітей, вчить логічно вибудовувати аргументи, культурі спілкування.

Наведені педагогічні прийоми і приклади їх використання є лише невеличкими цеглинками у будівлі власного педагогічного досвіду кожного педагога. Кожен, хто працює з дітьми, має свій арсенал прийомів, методів, власних таємниць і здогадок, помилок і перемог - всього того, з чого торується педагогічна стежинка у світ дитячої творчої душі.

Відповідно до завдань навчальної програми мною були розроблені педагогічні етапи формування поліхудожнього світогляду учнів у процесі вивчення вокального мистецтва (Додаток).

На першому (мотиваційному етапі) суть роботи полягала в необхідності підготувати учнів до сприймання творів мистецтва, викликати зацікавленість до подальшої діяльності. На цьому етапі вважаю доречно використання вербально-комунікативних методів, а саме: бесіди, діалогу, емоційно-поетичного читання, дискусії. Бесіда передбачає використання попереднього досвіду

учнів і на основі цього залучення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення уже наявних.

Наприклад, вивчаючи на першому занятті тему «Словесна та музична мова. Поняття стилі, напрям естрадної музики, їх основні

характеристики» проводжу бесіду про музику та її мову, тому що твори різних видів мистецтва по різному прямують до серця людини, але всі вони споріднені. Осягнення змісту мистецького твору неможливе без з'ясування авторської позиції, без звернення до особистості автора. З учнями з'ясовуємо як художник знаходить найточніший тон, форму, колір; як композитор знаходить звуки та інструменти; як письменник знаходить найяскравіші слова та вирази для відображення думок.

Цінним методом стимулювання інтересу до навчання є метод пізнавальних ігор, що спирається на створення в навчальному процесі ігрових ситуацій. Це можуть бути як настільні ігри, так і рухливі, наприклад, гра «Музичне лото» використовується під час вивчення теми: «Рок-музика в зарубіжній естраді»; гру «Подумай і відгадай» використовую на уроці під час вивчення теми «Естрадна масова пісня».

На етапі активізації емоційно-естетичного досвіду (II етап) важливими є зображально-ілюстративні методи, націлені на залучення більшої

кількості органів чуття, тому використовую наочність: репродукції картин, схеми, відеофрагменти, фото, що дає змогу розширити коло можливостей мистецтва в розумінні дитини.

Музично-перцептивні методи викликають чуттєвий відгук від сприйняття сенсорних еталонів (кольору, форми, розміру тощо) та характеру дії, яка виконується з даними еталонами. Наприклад можна порівнювати емоційні враження від сприйняття кольору в живописі та звуку в музиці (під час вивчення теми «Т.Шевченко і сучасність»).

Проблемно-пошуковий етап (III етап) являє собою цілу низку творчих завдань, під час виконання яких діти знаходяться у пошуках нових оригінальних рішень. Це може бути створення проблемної ситуації, постановка проблемних питань; евристична

бесіда; колективне обговорення; аналіз, синтез; висування гіпотез. Наприклад, під час вивчення теми «Образ Тараса Шевченка в музиці». Поставлю питання: «А чи справді

слово та музика здатні викликати зорові уявлення?», «Чому Т.Г. Шевченка називають кобзарем?».

Робота за проектними технологіями дає неабиякий позитивний заряд енергії для розвитку творчих здібностей учнів, а ще - стимулює пошукову діяльність, а саме: самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, співставляти

факти, аргументувати свою думку, встановлювати соціальні контакти (розподіляти обов'язки, взаємодіяти один з одним); створювати «кінцевий продукт» - матеріальний носій проектної діяльності (доповідь, фільм, календар, журнал, проспект, сценарій); підготувати цикл занять з тем, які зацікавили б учнів вищого рівня навчання; представляти створене перед аудиторією, оцінювати себе та інших.

IV етап (творчий) полягає у втіленні гуртківцями індивідуальних естетичних вражень у власній музично-творчій діяльності, а саме: мелодизація літературного тексту; складання оповідань за малюнками; підбір картин або ілюстрацій до віршів або музики, словесних характеристик до творів різних видів мистецтв; створення різноманітних образів з використанням різних видів мистецтв, вираження змісту пісні за допомогою рухів, танцю, пластики; виконання пісні з елементами інсценізації.

Використання інтерактивної стратегії змінює мою роль, як педагога-позашкільника: я перестаю бути центральною фігурою і лише регулюю навчально-виховний процес, займаюся його загальною організацією, визначаю загальний напрям (готую до заняття необхідні завдання, формулюю питання для обговорення у групах, контролюю час і порядок виконання наміченого завдання, даю консультації, допомагаю в разі серйозних утруднень).

У ході інтерактивного навчання я не повідомляю дітям готові істини, рішення, висновки, а органіжую навчальний процес таким чином, щоб учні в ході самостійного пошуку ідей та їх обговорення навчали один одного; допомагаю створити атмосферу підтримки, взаєморозуміння, терпимості, дружелюбності. Учні мають відчувати доступність, відкритість у спілкуванні, віру у здібності кожного, довір'я, вміння поставити себе на місце педагога і побачити ситуацію його очима, співпереживання, співчуття.

Результати дослідження показали, що взаємодія мистецтв в педагогічному процесі, комплексне використання різних методів та прийомів навчання для формування поліхудожнього світогляду учнів реалізує наступні можливості:

- допомагає учням глибше відчувати особливості та специфіку музики, пісні; стимулює формування в учнів цілісного уявлення про мистецтва;
- позитивно впливає на підвищення рівня художньої та загальної естетичної культури учнів;
- сприяє особистісному розвитку та розкриттю творчого потенціалу.

***Поетапність процесу формування
поліхудожнього світогляду учнів***

I етап

Мотиваційний

Вербально-комунікативні методи:
бесіда, діалог, емоційно-поетичне читання,
дискусія; створення ситуації успіху; заохочення;
пізнавальні ігри

II етап

***Етап активізації
емоційно-естетичного досвіду***

Зображально-ілюстративні методи; музично-
перцептивні методи; інструментальне та вокально-
інструментальне виконання творів

III етап

Проблемно-пошуковий

Створення проблемної ситуації; постановка
проблемних питань; евристична бесіда; колективне
обговорення; аналіз, синтез; висування гіпотез

IV етап

Творчий

Втілення індивідуальних естетичних вражень у власній
музично-творчій діяльності

Висновки

Отже, на підставі зазначеного матеріалу можна стверджувати, що інноваційність, креативність, стабільність розвитку позашкільної освіти сприяє її утвердженню в сучасному суспільстві як самодостатнього й соціально активного явища, одного з потужних факторів модернізації освітнього простору України.

Лише за умови творчого підходу керівника гуртка, використання інтерактивних методів та застосування різних форм роботи та їх елементів можна досягти позитивних результатів у навчанні. Навіть найкраща методика може бути неефективною, якщо її застосовувати без змін, а використання нових педагогічних підходів та методів навчання сприяють формуванню особистості здатної до самоосвіти і творчості.

Заняття з вокального мистецтва мають важливе естетичне виховне значення для дітей. При залученні їх до вокального мистецтва розвиваються естетичні смаки і можливості. Потрібно тактично пропонувати допомогу дитині, підтримувати її зацікавленість, заохочувати.

Введення в навчальну програму поширені уроки з вивчення творчості Т.Г. Шевченка, музичних творів, що написані на його слова, втілення образів поета в музиці допомагає сформувати патріотичні, національні якості учнів, виховати покоління всесторонньо розвиненим і естетично обізнаним.

Список використаних джерел

Большаков Л.Н. Шляхами великої долі. -К.: Веселка, 1984.

Бергер М. Сучасна концепцію й методика навчання музиці. Серія «Модернізація загальної освіти». - СПб., 2004. -с.129.

Беркутова Л.С. Інформаційні технології у підготовці спеціалістів середнього фаховий рівень: практичний аспект // Бібліотеки і інформаційні ресурси в світі науки, культури, освіти та бізнесу: Праці 13-й Міжнародної конференції «Крим 2006». - М.: ГПНТБ Росії, 2006.

Драган Т. Світлиця Шевченкового заповіту: Шевченкові дні // Шкільна бібліотека. -2004. - №2. -С.53-58.

Життя і творчість Великого Кобзаря у фотографіях, малюнках та ілюстраціях // Шкільна бібліотека. -2003. -№12. -С.1-139.

Жур П.А. Шевченківський Київ. -К.: Дніпро, 1982.
Методичні інновації в роботі керівників гуртків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: osvita.ua/school/out_edu/1144.

Подрапецька Нью "Ми тебе не забули, Тарасе!": Шевченкові дні // Шкільна бібліотека. -2004. -№2. - С.49-52.

Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко / За ред. О.І. Пометун – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в креативному позашкільному навчально-

виховному мікросоціумі. З досвіду роботи Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю / Бондар Л.М., Перепелиця Н.В., Сидоренко Н.Ю. [за ред. Л.В. Тихенко] – Суми : Нота-бене – 2008 р. – 68 с.

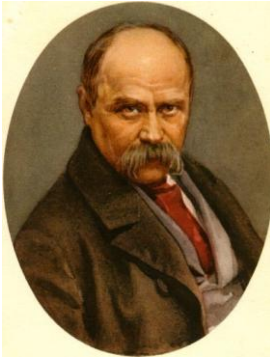
Ростовський О.Я. Взаємозв'язок видів мистецтва на уроках музики: Метод. рек. - К.: Освіта, 1991. - 48 с.

Сиротенко А.Й. Громадянське виховання учнівської молоді у позашкільній роботі / Теоретико-методичні основи виховання творчої особистості в умовах позашкільних навчальних закладів : зб. матер. наук.-практ. конф. / Кол. авт. – К.: 2006. – С. 4-8.

Тихенко Л.В., Бондар Л.М. Формування і розвиток позашкільного навчально-виховного мікросоціуму: практичний аспект / Формування та розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в креативному освітньому соціумі : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф.– Суми: Університетська книга. – 2008. – С. 78-84.

Тихенко Л.В., Ніколаєнко С.І. Розвиток творчих здібностей учнівської молоді в освітньо-виховній системі «Мала академія наук України»: навч.-метод. посібн. / Л.В. Тихенко, С.І. Ніколаєнко – Суми : Університетська книга, 2007. – 120 с

Шевченко Г.П. Проблеми формування духовної культури молоді засобами мистецтва // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002: Зб. наук. пр. – Ч. 2. – Харків: "ОВС", 2002. – С. 112 – 125.

**Вивчення музичних творів
на слова Т.Г.Шевченка
на заняттях вокального
гуртка**

Конспекти занять

Заняття з вокалу. Вищий рівень. 1 рік навчання.

Тема. Т.Шевченко і сучасність.

Тема: Жанрові характеристики пісні . Сценічна етика та виконавська майстерність естрадної та народної пісні.

Конспект заняття 1.

Тема заняття. Словесна та музична мова. Поняття стилі, напрям естрадної музики, їх основні характеристики. Т.Г.Шевченко – та Україна. Розучування української народної пісні на сл. Т. Г. Шевченка "Сонце заходить" .

Мета заняття: дати дітям поняття про стилі та напрямки в естрадній музиці, порівняти значення музичної і словесної мови;

розвивати метро-ритмічне відчуття та музичну пам'ять

закріпити з дітьми знання про народну пісню, її значення у музичному мистецтві; розвивати вокально-хорові навички та музичну пам'ять.

виховувати інтерес до естрадної пісні та сучасних пісень на вірші Т. Шевченка.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з образотворчим мистецтвом (картини, ілюстрації).
- з музикою.

Тип заняття: засвоєння нового матеріалу.

Форма заняття: групове, узгодження діяльність педагога та вихованців.

Вид заняття: мандрівка в жанрові характеристики пісні.

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація репродукцій картин, аудіозаписи, тексти пісень).
3. Практичні(практична робота,навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимулювальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: нотний текст пісні, магнітофон, аудіо-записи (естрадної групи «Фата Моргана»), фортепіано, картини Т.Г. Шевченка.

Структура заняття.

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація навчальної діяльності учнів.
2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.
5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Подача нового матеріалу.
4. Робота над твором «Попурі».
5. Робота у нотних зошитах.
6. Перевірка партій «На городі чорна редька».

Хід заняття.

1. Організація класу до заняття.

Музичне вітання.

Оголошення теми, мети заняття. Оголошення завдань заняття та методів, щоб досягти мети(спосіб теоретичного дослідження).

2. Розспівування.

- Вправа № 1,2,3. Розспівування закритим ротом. *(Додаток 1)*.
- Вправа №6. На увагу *(Додаток 3)*.
- Вправа №12. Вироблення навичок двохголосного співу *(Додаток 2)*.
- Вироблення навичок співу триголосних канонів; 1, 2, 3-й голоси канонів розподіляться між партіями залежно від складу ансамблів. *(Додаток 4)*.

3. Засвоєння нового матеріалу (метод «Навчи іншого»).

Педагог:

-Діти сьогодні ми з вами помандруємо і дізнаємося про жанрові характеристики пісень та поговоримо про сценічну етику та виконавську майстерність. Запрошую екскурсоводів нашої подорожі. Давайте їх послухаємо.

Повідомлення учня (местоцтвознавець). Музиці властивий рух. Спуски і підйоми, наближення і віддалення, рух і спокій, биття пульсу, коливання — все це в тій чи іншій мірі є у будь-якому музичному творі.

Кожна епоха накладає на музичне мистецтво свій тип музичного руху і відчуття музичного часу. У системі „звук-час” виникають і діють всі елементи музичної мови: мелодія, лад, гармонія, фактура. Систему музично-виражальних засобів називають музичною мовою. Роль розділових знаків виконують цезури, паузи, фермати, утворюючи структурні

побудови — мотиви, фрази, речення, періоди. Вони, як словосполучення, фрази чи абзаци в мові, будуються в певну структуру і містять в собі певний зміст — музичний зміст, що охоплює наше сприйняття, в тому числі емоційне. Треба бути великим музикантом-психологом, щоби без слів створити музику, яка зрозуміла вам.

Німецький композитор Роберт Шуман в цьому виявився неперевершеним митцем, який створював музичні портрети без допомоги слова чи сценічної дії, а лише за допомогою звуків фортепіано. Так з'явилася, наприклад, його „Вечірня зоря”.

Повідомлення іншого учня(мистецтвознавець).

Сьогодні ми ознайомимось з новим напрямком розважальної музики. Цей процес ще більше посилюється у ХХ ст. з

появою різноманітних естрадно-інструментальних оркестрів, джазових колективів різного складу.

А з появою електронних музичних інструментів та звукопідсилюючих пристроїв виникають нові напрями і стилі в естрадно-розважальному жанрі: (джаз-самба, рок-н-рол, соул, реп, диско, хеві-метал та інші), що дістали назву „поп-музики" (популярна).

Рок-музика прийшла на зміну джазу, як більш демократична, танцювальна. Рок-н-рол зародився у США в середині 50-років. У ньому по-різному

акцентувалися риси блюзу, кантрі. Цей стиль відрізнявся простотою мелодії та тяжким ритмом з акцентами на II та IV тактах, розкутістю манери співу і гри.

Патриція Каас — французька співачка і артистка. Репертуар Каас — суміш поп-музики, джазу і класичного шансону. Формула її успіху — це незліченні турне з концертними виступами.

Джо Дассен — французький співак і музикант, який народився у 1938 р. у Нью-Йорку. Перший успіх приходить до нього у 60-х роках, він співає на різних мовах: англійській, французькій, іспанській.

4. Т.Г. Шевченко та Україна.

Педагог.

Нас просто не існує без Шевченка. У ньому — уся історія наша, усе буття, усі мрії. Відомо: Україна — це Шевченко, Шевченко — це Україна.

Уявити себе без Шевченка українцеві — все одно, що без неба над головою. Він — вершина нашого родового дерева.

Він не тільки геніальний поет, а й талановитий художник.

Пропоную учням переглянути на моніторі комп'ютера слайди - фільм про Т. Г. Шевченка.

(після перегляду діти діляться думками про Т.Г. Шевченка , **прийм**

«Точка зору»).

- Послухайте одну із пісень на слова Т. Г. Шевченка

« Сонце заходить» у виконанні групи «Фата Моргана».

1. Прослуховування твору у виконанні групи «Фата Моргана».

2. Читаю уривок вірша Т. Шевченка «Сонце заходить» та харектезую його, щоб діти зрозуміли, який образ відтворений у пісні, і могли з'ясувати, яка музика може відповідати змістові. У поезії «Сонце заходить, гори чорніють..» читача захоплює картина вечора:

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє.

Майже все своє життя поет прожив за межами Батьківщини, але ніколи її не забував:

...А я дивлюся... і серцем лину
В темний садочок на Україну.

Велике, добре серце поета страждало від розлуки з милим краєм, з рідними людьми. Він сумував за Україною, за її вишневими садками. Шевченко «серцем лине в темний садочок на Україну». І «ніби серце одпочиває» від цих спогадів. Вечірня зоря наvertsає поета до печалі:

Ой зоре! зоре! — і сльози кануть.
Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?

Т. Шевченка дуже хвилює питання, чи згадують його любі земляки, покинуті Богом на милій Україні.

Поета карали, висилали на заслання, не дозволяли жити в Україні, яку він так любив, за якою так тужило його бідне серце. Проте де б не був Шевченко, завжди доля України була не байдужою для нього, завжди перед його внутрішнім зором поставав і дорогий його серцю Дніпро, і затишний вишневий садок. Ніколи поет не переставав мріяти про щастя й свободу своєї Вітчизни.

У поезії «Сонце заходить, гори чорніють» поет, спостерігаючи захід сонця на Уралі, дивлячись на гори, що поступово чорніють, лине думкою на Україну:

Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.

Зоря ніби єднає Т. Шевченка із Батьківщиною, це — єдине спільне, що він має із Україною зараз. На Уралі чорніють гори, а на Україні садочки, та небо над ними однакове, отже, дивлячись на нього, поет ніби повертається на Батьківщину.

Отже, Т. Шевченко, навіть проживши більшість свого життя на чужині, серцем і думкою завжди повертався в Україну, розлука із якою завдавала йому справжнього болю, бо саме в Україні залишилося усе близьке його серцеві: садочки, зорі та чийсь карі очі.

5. Розучування пісні. Робота над творами

« Сонце заходить »

- Художній показ твору (Додаток 5).
- Прослуховування твору.
- Характеристика прослуханої пісні.
- Визначення ладу, тональності, характеру.
- Ознайомлення з мелодією.
- Ознайомлення з текстом, партитурою.
- Розучування по фразам за нотним текстом із сольфеджуванням.
- Запис тексту пісні у пісенники.

- А тепер погляньте на розмір пісні, що ви помітили?(Розмір змінний).

— Що характерно для початку мелодії?

(Вона будується на звуках тонічного тризвуку).

Отож, давайте проспіваетмо тонічний тризвук.

- Значну увагу потрібно приділити розспівуванню складів (заліговані ноти), що досягається за умови кантиленного звучання з'ясувати, яка музика може відповідати змістові.
- Робота над партитурою пісні(окремо кожний голос).

Опрацьовую
чистоту
інтонування
трюхголосся та
підголосків з
вокалізами.
Звертаю увагу на

змінний розмір, тривалості нот, динамічні відтінки.

”Попури”.

- робота над динамікою твору;
- робота з мікрофонами;
- репетиція на сцені(повторення музично-ритмічних рухів)

«На городі чорна редька».

Перевірка партій

5. Робота у нотних зошитах.

- переписати вправу, та поставити тактові риси (*Додаток 6*).
- Побудувати інтервали від заданих нот. (*Додаток 7*).

6. Підсумок заняття.

- Педагогічний прийом «Точка зору»..

1. Що вивчали на уроці?
2. Чому можна стверджувати, що Т.Г. Шевченко був видатним художником? Доведіть це.
3. Які твори Шевченка ви знаєте?
  - Оцінювання відповідей учнів.

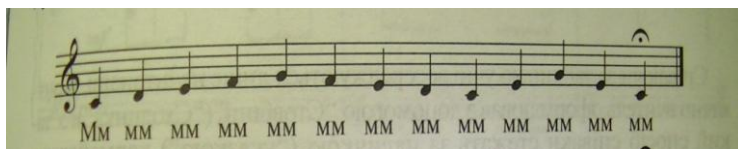
Домашнє завдання:

- На наступне заняття принести «Кобзар» Т.Г.Шевченка. ;
- Пригадати: поняття стилі, напрям естрадної музики, їх основні характеристики ;
- Підготувати вірші поета.

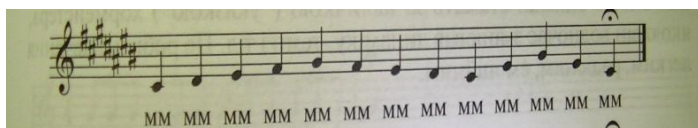
Додатки до заняття

Додаток 1.

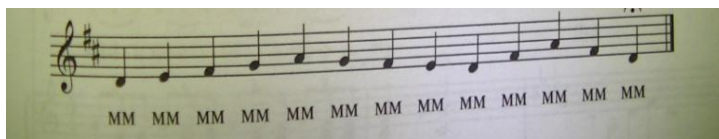
Вправа 1.

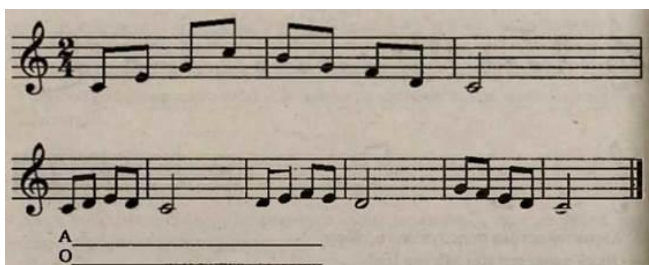
Вправа 2.

Вправа 3.

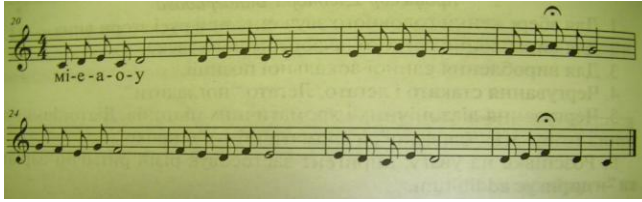

Додаток 2.

Вправа 6.

Додаток 3.

Додаток 4.

Додаток 5.

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє,
Радіють люде, що одпочинуть,
А я дивлюся... і серцем лину
В темний садочок на Україну.
Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай, і гори,
На синє небо виходить зоря.
Ой зоре! зоре! — і сльози кануть.
Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?
Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку, щоб і не чули.

Додаток 6.

Грайливо *Укр. нар. пісня*

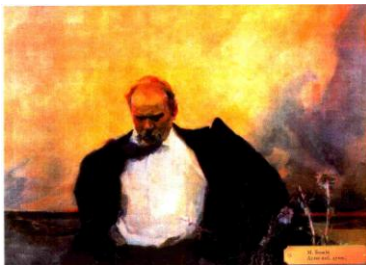
Два-пів-ни-ки, два пів-ни-ки го-рох мо-ло-ти-ли.
Дві ку-роч-ки-чу-ба-роч-ки до мли-на но-си-ли

The image shows a musical score for a Ukrainian folk song. It consists of two staves of music in 2/4 time. The melody is written in a treble clef. The lyrics are written below the notes. The first line of lyrics is "Два-пів-ни-ки, два пів-ни-ки го-рох мо-ло-ти-ли." and the second line is "Дві ку-роч-ки-чу-ба-роч-ки до мли-на но-си-ли".

Додаток 7.

The image shows a musical score for a piece titled "Додаток 7". It consists of two staves of music in 2/4 time. The melody is written in a treble clef. The notes are: G4, B4, D5, B4, G4, E4, D4, C4. Below the second staff, there is a sequence of numbers: 41, B2, M3, 45, M2, 44, B3, B6, M6, M7, 48, B7.

Додаток 8.

<p>Тарас Григорович Шевченко народився 25 лютого (9 березня за н. ст.) 1814р. в с. Моринці Звенигородського повіту Київської губернії.</p> <p>Його батьки, що були кріпаками багатого поміщика В. В. Енгельгардта, незабаром переїхали до сусіднього села Кирілівки.</p> 	<p>У середині жовтня 1850р новий арешт мав фатальні наслідки для поетичної творчості Шевченка на засланні: з обережності він змушений був припинити писати вірші і відновити поетичну діяльність. Сам роки перебування в Новопетровському укріпленні — чи не найтяжчих у житті поета.</p>
--	---

Конспект заняття 2.

Тема заняття: Рок-музика в зарубіжній естраді. Імпровізація. Т.Г.Шевченко – письменник. Робота над твором Т. Шевченка "Сонце заходить".

Мета заняття: поглибити знання учнів про стилі та напрямки зарубіжної естради і дати змогу послухати їх і охарактеризувати;

розвивати музично-ритмічний слух та музичну пам'ять;

формувати у дітей творчі здібності; розвивати вокально-хорові навички та музичну пам'ять;

виховувати інтерес до музики.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з музикою (аудіозаписи).

- з образотворчим мистецтвом (картини, ілюстрації).
- з літературою (збірник творів Шевченка «Кобзар»)

Тип заняття: формування практичних навиків.

Форма заняття: групова, рольова гра.

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація ілюстрацій, аудіозаписи, тексти пісень, картки).
3. Практичні(практична робота,навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимульовальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: магнітофон, аудіо-записи, нотний текст пісні, фортепіано, ілюстрації зарубіжних вокально-інструментальних ансамблів, аудіо-запис.

Структура заняття

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація навчальної діяльності учнів.
2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.

5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Подача нового матеріалу (розбір та ознайомлення з твором
4. Робота над твором
5. Робота на картках.

Хід заняття.

1. Організація класу до заняття.

Музичне вітання.

Оголошення теми, мети, завдань заняття.

2. Розспівування .

- Вправа № 1,2,3. Розспівування закритим ротом (*Додаток 1*).
- Вправа №11. Вироблення навичок двоголосся. Сольфеджування вправи (*Додаток 2*).
- Вправа №17. Спів по півтону вверх (*Додаток 3*).
- Вироблення навичок співу триголосних канонів; 1, 2, 3-й голоси канонів розподіляться між партіями залежно від складу ансамблів (*Додаток 4*).

3. Пояснення нового матеріалу.

- Запрошую сьогодні всіх вас побути в різних ролях. Актори грають роль того чи іншого героя в п'єсі, виставі, кіногероя. А ви, діти, маєте

можливість побути в ролі діджея, музичного критика, педагога.

(розподіл ролей серед учнями).

Учень-педагог.

На сьогоднішньому занятті, ми познайомимося із естрадною зарубіжною музикою та її виконавцями.

- Як ви гадаєте, що таке імпровізація?
- На чому базується музика?(На імпровізації).

Імпровізація — це створення музики у ході виконання.

Найбільш ранній стиль джазу — диксиленд, де ведучим інструментом є труба, кларнет, тромбон і банджо.

Більш складний стиль виник у 30-х роках на основі аранжування свінг-джазу.

У цей час створюються великі ансамблі із 15-20 музикантів, що їх називали біг-бендами. У 40-х роках виникає стиль модерн — джаз або бі-боп, у якому ускладнилась мелодика, ритміка, гармонія.

На противагу цьому у 50-х роках виник куп (прохолодний). Цей стиль поєднує віртуозну техніку з поліфонічними прийомами. А далі появляється великі кількість різноманітних

джазових стилів і напрямків: фрі-джаз, модальний джаз, джаз-рок.

Музичний критик. Дізнатися про рок музика нам допоможе відеофільм, який ми зараз з вами переглянемо.

(Перегляд відеофільму з повідомленням про рок-музику.

Коментарі (прийом «відкритий мікрофон»)

Якщо XVII століття дало світу стиль бароко, то XX століття – стільки стилів та напрямків, що всі важко й перерахувати.

Один із них – рок-музика. Це стиль розважальної музики, що з'явився у Великобританії та США на межі 50-60-х років. Рок-музика має свої виражальні особливості – використання блюзових мелодичних зворотів, перебільшене значення метро-ритму, застосування тембрів електричних музичних інструментів, підсилювачів звуку, особлива (експресивна) манера виконання.

Музичний критик.

Історія нам подарувала безліч вокально-інструментальних ансамблів. Прошу переглянути ще один відеофільм про рок-гурт «Бітлз».

(Перегляд відеофільму з повідомленням про рок-гурт «Бітлз»).

Коментарі (прийом «відкритий мікрофон»).

Одним із перших вокально-інструментальних ансамблів, який виконував власні пісні, акомпануючи собі на саморобних електрогітарах, був(квартет) Рок-гурт „Beatles” – символ молодіжної музики 60-х, кумири кількох поколінь, своєрідні „класики XX століття”.

Навесні 1956 року 15-літній Джон Леннон утворив аматорський гурт „The Quarrymen”. Він виконував пісні у стилях скіффл, кантрі та рок-н-рол. Через рік до гурту приєднався Пол Маккартні. Він грав на гітарі значно краще ніж Леннон і знав напам'ять тексти десятків американських шлягерів. Ще рік потому „The Quarrymen” поповнився Джорджем Харрісоном, який мав досвід роботи в музичному колективі. Ці троє музикантів стали ядром гурту, назва якого часто змінювалась, поки не залишилась знаменита Beatles.

Восени 1959 року „Beatles” познайомилися з власником бару „Jacaranda Club”. Він дозволив їм удень репетирувати в його приміщенні. На той час в активі Леннона та Маккартні було вже більше 100 власних пісень. Згодом бар став першим ліверпульським біт-клубом. З появою в 1961 році Рінго Стара четвірка з Ліверпуля з'єдналась у „зоряному” складі.

Гастролі, створення власних пісень, записи на студії – все це привело гурт до успіху: з 1962 року „Beatles” займають перші місця британського хіт-параду. Після телевізійної трансляції їх концертного виступу в країні почалася справжня бітломанія.

З 1964 року „Beatles” підкорили США – з 20-ти позицій американського хіт-параду 14 займають ліверпульці.

У 1965 році „Бітлз” нагородили орденом Британської імперії; це свідчить про визнання консервативним старшим поколінням англійців нової молодіжної культури.

У 1968 році гурт створив власну звукозаписувальну компанію і влаштував „живий концерт” на даху студії, який став останнім спільним виступом „Beatles”.

На обкладинці останнього альбому „Let it be”, що вийшов на початку 1970 року, обличчя кожного музиканта поміщено в окрему рамку. Кожен сам за себе. Зрештою музиканти оголосили про розпад гурту. Усі вони потім творили самостійно, але не досягли того, що здобули разом.

Трагічна доля спіткала 40-річного Джона Леннона – його застрелив фанат на порозі власного будинку музиканта.

Учень-педагог.

А крім квартету «Бітлз» які відомі гуртки є популярними і сьогодні.

Повідомлення учнів за попередніми дослідженнями(пошуківець).

Крім квартету „Бітлз”, помітний слід у сфері естрадно-розважальної музики залишили ансамблі: „АВВА” (Швеція), „BONY-M” (Німеччина), „Modem talking”

(Німеччина), „Самоцветы” (Росія), „Піснярі” (Білорусія) та інші. У цей період різко стартувала «диско-музика» з її найвидатнішими представниками: АББА —ж прославлений швейцарський квартет, який існував з 1970 по 1982

роки. Названий за першими буквами імен виконавців: Агнета, Бьєрн, Бенні і Анні.

Найпопулярніша група тих років, яка займала перші місця у світових рейтингах. Пісні цієї групи до сих пір популярні, а загальний тираж проданих записів - близько 350 млн.

Боні М — легендарна диско-група, яка створена у 1975 р. музичним продюсером Френком Фаріаном. Це відома група, яка ввійшла в книгу рекордів Гіннеса за реалізацією найбільшої кількості синглів (платівок).

Елвіс Преслі — американський співак і артист, котрий жив у 1935-1977 рр. Хоча минуло більше 30 років після його смерті, проте він залишається найуспішнішим виконавцем рок-н-ролу, а його самого недаремно величають «королем рок-н-ролу».

4. Т.Г.Шевченко – письменник.

Педагог.

Ідуть між люди слова Шевченка. Змушують людей плакати, співати, думати, і сьогодні музична мова, думи його з нами. Тому що «раз добром нагріте серце вік не охолоне...», «Слова прилітають і

стеляться на папері, плачучи, сміючись». Так, справжнє мистецтво не мовчить, воно кричить, плаче, сміється. Слова Шевченка вражають. Я закохана в них . І хочу,

щоб ви полюбили Шевченка – поета і художника – ніжно серцем.

Педагог демонструє учням збірник «Кобзар» і пропонує прочитати вірші Т.Г.Шевченка, які вони вивчали в школі. (Діти читають вірші Т.Г. Шевченка).

Ознайомившись із творами поета Т.Г.Шевченка, діти переходять до роботи над піснею.

Робота над піснею:

1. „ Сонце заходить ”.

- ознайомлення з вокалізом;
- робота над вокалізом;
- позначення динамічних відтінків у партитурі.
- продовжуємо, працюючи над кантиленним співом, щоб відтворити образ поетичного змісту природи. При цьому слідкую за ланцюговим диханням та чистотою інтонування на високих звуках.
- робота над дикцією.

2. „Вийди,вийди Іванку...”(веснянка)

- робота над динамікою твору;
- робота з мікрофонами;
- репетиція на сцені(повторення музично-ритмічних рухів)

3. ”Понурі”

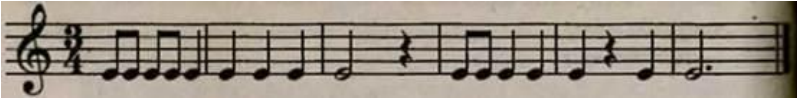
- -репетиція(робота на сцені з мікрофонами).

5. Робота на картках. Педагогічний прийом «Хто краще».

Додаток 5.

Додаток 6.

Конспект заняття 3.

Тема заняття: Естрадна масова пісня. Т.Г.Шевченко – художник. Робота над піснею Т.Г.Шевченка "Сонце заходить".

Мета заняття: закріпити з учнями теоретичний матеріал;

формувати естетичний смак до музики; навички індивідуального та ансамблевого співу при вивченні естрадних пісень.

розвивати музичну пам'ять та співацькі навички
виховувати інтерес до естрадної пісні.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з музикою(аудіозаписи).
- з образтворчим мистецтвом (картини, ілюстрації).

Тип заняття: формування практичних навиків.

Форма заняття: групова, узгоджена діяльність педагога і вихованців, музичний салон.

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація ілюстрацій, аудіозаписи, тексти пісень, картки).
3. Практичні(практична робота, навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимулювальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: нотний текст пісні, магнітофон, аудіо-записи (естрадної групи «Фата Моргана», естрадних пісень ансамблів, окремих виконавців), фортепіано.

Структура заняття.

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація навчальної діяльності учнів.
2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.
5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Подача нового матеріалу (розбір та ознайомлення з твором
4. Робота над твором
5. Робота у нотних зошитах.

Хід заняття.

1. Організація класу до заняття.

Музичне вітання.

Оголошення теми, мети та завдань заняття.

2. Розспівування та сольфеджування вправи.

- Вправа № 1,2,3. Розспівування закритим ротом округлим звучанням (*Додаток 1*).

(Спів мажорного звукоряду від фа та тонічного тризвуку).

- Вправа №7. На округлення голосних «А» і «О»
(*Додаток 2*)
- Вправа №24. Кадансові звороти в мажорному і мінорному ладах. Вправа для розвитку гармонічного слуху, відчуття ансамблевого співу, настроювання ансамблю в ладо тональності, модуляцій у наступній тональності. Співати закритим ротом і на різні голосні (з супроводом і без) (*Додаток 3.*)
- Сольфеджування вправи з тактуванням (*Додаток 4*).

3. Подача нового матеріалу.

Педагог:

- Запрошую до музичного салону, де на вас чекають цікаві матеріали про естрадних виконавців, їх аудіо записи, творча робота, цікава інформація і відпочинок.

(Прослуховування аудіозаписів естрадних виконавців).

- Щойно ви, діти, прослухали аудіо записи різних естрадних виконавців. Назвіть, будь ласка виконавців –співаків і які твори вони виконали? (**прийом «відкритий мікрофон»**).

А чи знаєте ви що:

У 40-50-х роках ХХ ст. джаз поступово відокремлюється від інструментальних форм й

асимілюється з масовою піснею та естрадним мистецтвом. Такий поворот сприяв появі у містах і селах України великої кількості професійних і самодіяльних колективів, які виконували джаз. Їхній репертуар складався як із творів зарубіжних класиків джазу, так і з обробок українських народних пісень у джазовому стилі. З часом це призвело до появи естрадної пісні. Двадцяте століття називають століттям естради, дев'ятнадцяте – століттям літератури, а епоху Відродження – золотим століттям образотворчого мистецтва. Ці визначення говорять не стільки про популярність того чи іншого виду творчості, скільки про його можливість точно відобразити світосприйняття епохи, її духовні цінності, надії та ілюзії. Здавалось би, естрада – наймолодший з видів мистецтва, але нове, як відомо не з'являється на порожньому місці. І своїм корінням все нове йде далеко у минулі століття. Ще в часи Римської імперії (II ст. до н.е.-V ст. н.е.) існувало розділення музики на серйозну класичну і так звану побутову – народну музику корибантів – фрігійських жреців, які супроводжували свої релігійні служби співом і танцями. Саме цю музику і можна вважати прообразом сьогоденної естради. І вже тоді музикознавці називали її легковажною і розбещеною. Але саме вона і була живою музикою свого часу. Вона жила поряд з простим народом.

До 50-х років українська естрадна пісня існувала, здебільшого в Галичині 30-х та в американо-канадській діаспорі. Писалися такі пісні і в УРСР, але організований музичний рух естрадного типу в

УРСР з'явився лише після смерті Сталіна, бо до цього, на відміну від Росії, цей рух не дозволявся владою, а народні пісні і пісні українських композиторів виконувалися в основному оперними співаками. Після смерті Сталіна в Україні зароджується новий вид мистецтва — естрада. З'являється організація «Укрконцерт», естрадні пісні вводяться до програм обласних філармоній, виникають нові колективи, приходять співаки, що співають в основному тільки естраду.

Найвідомішими виконавцями пісень даного напрямку були Дмитро Гнатюк, Микола Кондратюк, Валентина Купріна, Константин Огнєвий, Анатолій Мокренко, Олександр Таранець, Лариса Остапенко, Діана Петриненко, Юрій Богатіков, Юрій Гуляєв, пізніше — Раїса Кириченко. Українська масова пісня разом з піснями інших республік крокувала в ногу з життям, відбиваючи різні сторони життя.

- Діти, а що вам відомо про сучасне естрадне мистецтво?

Повідомлення учнів (прийом «Навчи іншого»).

Сучасна класична музика, джаз і рок – три головні гілки музичної культури другої половини ХХ ст. Що ж таке сучасна естрада? В точному перекладі з латини – естрада – це помост, підлога. Ми називаємо естрадою відкриту концертну площадку, яка припіднята над землею, або над рядами глядацьких крісел. Сцена, на відміну від естради являє собою закриту з трьох сторін концертну площадку. Отже,

естрада – це, перш за все, відкритість. Відкритість всього – акторського мистецтва, принципів зовнішнього оформлення, способів спілкування з публікою.

Естрада – це багатожанровий вид мистецтва, що поєднує в собі елементи театрального, музичного, циркового видовищ.

Естрадна вистава (концерт) складається з окремих номерів (творів) різних жанрів (пісня, танець, сатиричний памфлет, пантоміма, ілюзія тощо). В створенні естрадних номерів приймає участь багато людей. Це поети, композитори, аранжувальники, звуко- і світлорежисери та оператори, костюмери і техніки, і, звичайно ж, артисти-виконавці. Вони безпосередньо спілкуються з глядачем. Від їх таланту і майстерності найбільше залежить успіх праці всіх учасників цього складного процесу.

Звичайно, найпоширенішим жанром естради є пісня та інструментальна музика. Місцем проведення концертів і музичних вистав стали не тільки жорсткі рамки оперних театрів чи концертних залів, але і стадіони, міські площі, монументальні пам'ятки архітектури, в яких можна зібрати десятки тисяч глядачів. А завдяки сучасній техніці аудіо- і відеозапису спілкування з музикою стало можливим в любых умовах.

Повідомляє другий учень.

Оксана Білозір "Горобина ніч". Вперше світ почув без малого 10 років тому, так? Проте слухається пісня і зараз не гірше, а часто і краще, ніж

велика частина сучасної естради. А пригадаймо Катерину Бужинську „Як у нас на Україні „. Ясно, що інструментарій за ці роки став більш досконалим. Але мелодії, але голос – цього відняти не здатен ніхто це пісні – з тих "справжніх" естрадних пісень, які дійсно ніколи не пізно запропонувати слухачеві, бо на них попит буде завжди.

Приєм «Відкритий мікрофон».

— Чи захоплюють вас ці пісні?

— Чому їх називають масовими?

— Чи можна їх віднести до легкої танцювальної музики?

— Що характерно для темпу цих творів?

(діти відповідають)

5. Т.Г. Шевченко – художник.

Педагог:

- В музичному салоні сьогодні виставка картин відомого художника Т.Г. Шевченка. Давайте з ними познайомимося (діти переглядають на моніторі картини художника). Погляньте на репродукцію картини Т. Шевченка „Автопортрет”. Ми бачимо

зосереджене обличчя, сповнене гідності. Світло вихоплює з півтемряви лише обличчя — все інше тоне. Привертають увагу сховані у тіні очі, але саме це робить погляд очей всепроникаючим,

сповненим якогось запитання. Це образ 26-річного юнака, якого суворі обставини рано зробили дорослим.

А ось репродукція картини «Сім'я». Про яку мріяв ще малим хлопчиком.

(Діти ознайомлюються з репродукціями картин і висловлюють свої думки).

Діти, а що ви знаєте про Шевченка-художника?

Повідомлення учнів(прийом «Навчи іншого»).

Природа наділила Тараса Шевченка дивовижним умінням малювати. Всі ви читали твори про малого Тараса, який тікав в бур'яни і там тихенько собі малював. У малярстві він досяг великих успіхів. Він написав понад 150 портретів.

- Дякую. Цікавою була інформація, а ми продовжуємо працювати над твором.

Робота над твором.

Т. Шевченка "Сонце заходить".

- робота над вокалізом;
- робота над повнотою звучання, у кінці приспіву витримувати довгий звук(половинну ноту).
- продовжуємо, працюючи над кантиленим співом, При цьому слідкую за ланцюговим диханням та чистотою інтонування на високих звуках.
- робота над дикцією.

- Опрацювання усього тексту пісні, звертаю увагу на ритм, дихання. Бажаючих опитую на оцінку.
- робота над динамікою(виразністю виконання,звертаю увагу на вступ).

2. „Вийди,вийди Іванку...”(веснянка)

- робота над динамікою твору;
- робота з мікрофонами;
- репетиція на сцені(повторення музично-ритмічних рухів)

3.”Понурі”

- репетиція(робота на сцені з мікрофонами).

5. Робота у нотних зошитах.

- Переписати вправу, та поставити тактові риски (Додаток 5).
- Побудувати інтервали від заданих нот (Додаток 6.)

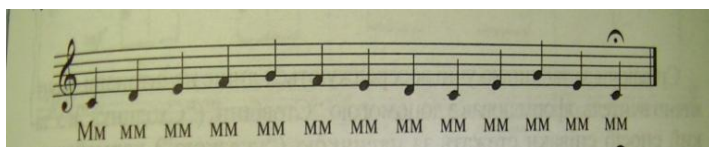
6. Підсумок заняття.

Учні один одного опитують вивчений матеріал. Прийом « Бліц-турнір». Прийом «Щедра оцінка».

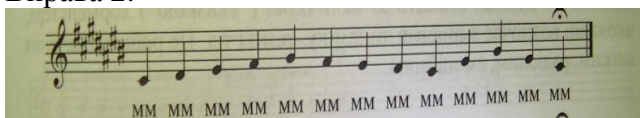
Додатки до заняття.

Додаток 1.

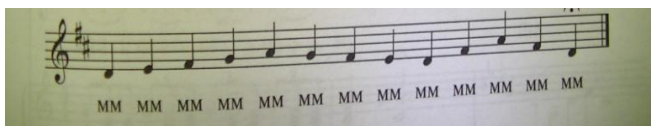
Вправа 1.

Вправа 2.

Вправа 3.

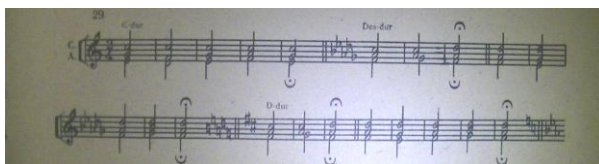

Вправа 7.

Додаток 2.

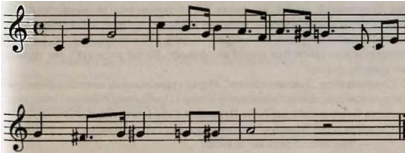
Вправа №24.

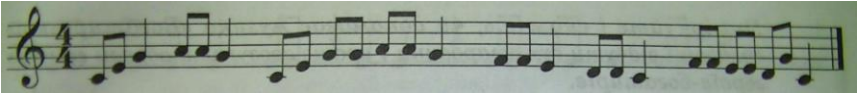
Додаток 3.

Вправа 7.

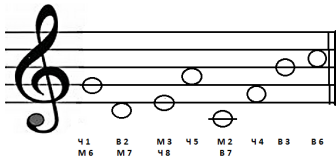
Додаток 4.

Додаток 5.

Додаток 6.

Конспект заняття 4.

Тема заняття: Народна пісня — основа української естради. Поняття естрадного та народного виконання, відмінність між ними. Гармонічні співзвуччя. Розучування пісні «Ой чогож ти почорніло зелене поле» на сл. Т. Шевченка. Українська народна пісня «На городі чорна редька».

Мета заняття: познайоми учнів з поняттями естрадне та народне виконання, гармонічні співзвуччя;
формувати інтерес до традицій українського народу та української народної пісні;

розвивати метро-ритмічний слух та музичну пам'ять;

виховувати любов до музики.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з історією (історичні дані).
- З образотворчим мистецтвом (картини, ілюстрації).

Тип заняття: формування практичних вмінь та навичок.

Форма заняття: групова,

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація ілюстрацій, аудіозаписи, тексти пісень, картки).
3. Практичні(практична робота, навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимулювальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: нотний текст пісні, магнітофон, аудіо-записи (естрадної групи «Фата Моргана» та народних пісень різних виконавців), фортепіано.

Структура заняття

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація учнів до навчання.
2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.
5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Подача нового матеріалу.
4. Робота над твором .
5. Робота у нотних зошитах.

Хід заняття.

1 Організація учнів до заняття.

Музичне вітання.

Оголошення теми, мети та завдань заняття.

2. Розспівування.

- Вправа №9. Спів мінорного звукоряду від ре, тонічного тризвуку на складі: льо, до (*Додаток 1.*)
- Спів двоголоссям. Сольфеджування вправи (*Додаток 2*)
- Спів двоголоссям. Спів зі словами (*Додаток 3*).

3. Подача нового матеріалу. Гармонічні співзвуччя.

Педагогічний прийом «Відкритий мікрофон».

— Як в музиці називається поєднання декількох звуків, що створюють співзвуччя? (Гармонія).

— Для чого вона служить?

(Вона є елементом музично-виражальних засобів, а також доповнює і збагачує звучання мелодії.

Двоголосний спів в терцію або в сексту найпоширеніший в українських народних піснях. Народ створював пісні, підголоски, щоби мелодія була багатша, красивіша. Як це ми бачимо, наприклад, в уривку з української народної пісні (написаний на дошці) «Чом ти не прийшов». .
(Додаток2)

- Сольфеджування мелодії вправи. Зверніть увагу на розмір.

— Як такий розмір (4/4, 2/4,4/4) називається?
(Змінний).

Учні по черзі розповідають(прийом «навчи іншого»).

Пісня — словесно-музичний твір, призначений для співу.

(найдавніший, традиційний різновид лірики користується найрізноманітнішими мовними засобами, передає найтонші переживання).

Сьогодні розрізняють фольклорну пісню: як жанр писемної поезії та як самостійний вокально-музичний твір. За жанрами фольклорні пісні бувають: *(Додаток 4)*.

Народна пісня — найбільш розповсюджений вид народної музики, продукт колективної усної творчості.

Відображає характер кожного народу, звичаї, історичні події.

Українські народні пісні — це фольклорні твори, які зберігаються в народній пам'яті і передаються з вуст в уста. Народні пісні мають багато жанрів: *(Додаток 5)*.

Різноманітні за тематикою та образним змістом пісні виконувались масово. Молоді композитори теж працюють в найулюбленішому серед широких мас музичному жанрі. Саме народна пісня була основним поштовхом до написання власних пісень.

Композитори естрадного напрямку практично не піддалися іноземному (західному) впливу.

Музиканти другої половини ХХ ст. відчули тісний зв'язок зі слухачем. Вони прагнули до єднання

з аудиторією, нерідко

провокували її на безпосередню реакцію і ставили слухача в умови живого діалогу з музикою. Саме тепер музиканти змогли реалізувати властивість

свого мистецтва поєднувати людей, вправно створюючи у величезній аудиторії потужні емоційні поривання – як позитивні, так і негативні.

4. Розучування пісні на сл. Т. Шевченка „ Ой чогож ти почорніло зеленєє поле ”.

На минулих заняттях ми розглядали творчість Т.Шевченка як письменника і художника, а зараз я хочу запропонувати вам познайомитись із творчістю Кобзаря як історика.

Сьогодні на занятті ми з вами ознайомимося і розучимо іще одну пісню на слова Т.Г. Шевченка „Ой чого ти почорніло...”

Послухайте будь-ласка цей вірш(читання вірша).
(Додаток б.)

Про Берестецьку битву Шевченко міг довідатися з багатьох джерел: історичних праць, народних пісень. *Зеленєє поле.* — У вірші персоніфікований образ української землі.

Минали століття, але пам’ять про героїчну битву жила в народі. За народними переказами, сюди у 1846 році приїздив великий український поет Т.Г.Шевченко. Кобзар присвятив битві під Берестечком поезію „Ой чого ти почорніло...”

Характеризуючи настрій українського народу по битві під Берестечком, Шевченко співає:

Ой чого ти почорніло,

Зеленєє поле, —

де зелений колір, очевидно, є символом здоров’я, сили, краси і надії, які були перед битвою, а чорний — символом пригноблення по битві.

Та не треба забувати, що правдиві поети ніколи не дозволяють собі тих кольористичних оргій, у яких любуються теперішні декаденти та пленеристи пера і чорнила, їх описи виглядають радше як вказівки для маляра або як преїскуранти різних вишуканих фарб, аніж як поетичні креації. А погляньте, як описав Шевченко вечір в українському селі весною — на що вже мотив здібний до якого хочете кольористичного трактування (*Додаток7*).

Перегляд відео. Прийом «Заочна екскурсія».

Берестечко — місто на річці Стир (тепер Горохівського району Волинської області), біля якого відбулася битва 18 — 30 червня 1651 р. між козацьким військом на чолі з Б. Хмельницьким і польською армією Яна II Казимира . Як на той час, чисельність військ противників була дуже великою, українських підтримували союзники — кримські татари. У великих боях 18 — 20 червня козацькі полки успішно атакували ворога. Але кримські татари несподівано залишили поле битви і відступили, захопивши в полон Б. Хмельницького. Залишене без полководця козацьке військо оточили переважаючі сили поляків. Прорвати польські позиції козакам не вдалося. Не погодившись на капітуляцію, якої вимагали поляки, вони збудували три переправи через непрохідне болото й річку Пляшівку і вночі 30 червня почали відступати з табору. Під час відступу загинула значна частина (близько 30 тисяч) війська, було втрачено майже весь обоз і частину гармат. Внаслідок поразки під

Берестечком Б. Хмельницький змушений був підписати з польським урядом у вересні 1651 р. тяжкий для українського народу Білоцерківський договір, за яким на більшості території України відновлювалась польсько-шляхетська влада. Поразка під Берестечком була сумним фіналом попередніх перемог козацтва, після якої Б. Хмельницький для оборони українських земель почав шукати союзників, підтримки іззовні, воєнного союзу з Москвою. Фатальним наслідком цієї поразки врешті стало підписання Переяславської угоди 1654 р., за якою Україну було приєднано до Московської держави.

Невдача під Берестечком не зломила український народ. Він став ще більш згуртованим і свНезупинний часовий плин. Швидко минають роки, десятиліття і віки, а героїчна сторінка нашої української історії – червнева битва 1651 року неподалік славного містечка Берестечка козацько-селянських військ, керованих Богданом Хмельницьким, із польсько-шляхетськими поневолювачами – передається від покоління до покоління. Ця грізна сутичка, ще раз продемонструвала усьому світові незгасну мужність і відвагу, високий порив до омріяної свободи наших гордих предків, які прагнули до самостійності і незалежності. Та лише у наш час, через 357 років, ми творимо і зміцнюємо нарешті свою власну державу
(Додаток 8.)

Робота над піснею :

- Художній показ твору (*Додаток 6*).
- Прослуховування твору.
- Характеристика прослуханої пісні.
- Визначення ладу, тональності, характеру.
- Ознайомлення з мелодією.
- Ознайомлення з текстом, партитурою.
- Розучування по фразам за нотним текстом із сольфеджуванням.
- Запис тексту пісні у пісенники.

5. Робота у нотних зошитах.

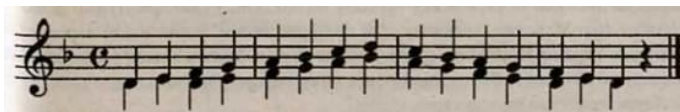
- Переписати вправу, та поставити тактові риси (*Додаток 9*.)
- Побудувати інтервали від заданих нот (*Додаток 10*).

6. Підсумок заняття.

Прийоми «Щедра оцінка», «Відстрочена відгадка».

Додатки до заняття

Додаток 1.

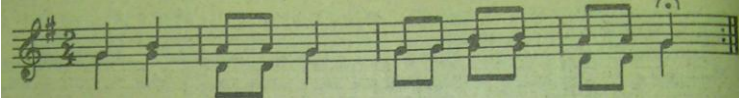

Додаток 2.

Додаток 3 .

Додаток 4.

Трудові, обрядові, календарні (колядки, щедрівки, веснянки, р
усальні, купальські, обжинкові), колискові, весільні, похорон
ні, історичні, баладні, коломийки.

Додаток 5.

- Голосіння
- Жартівливі пісні
- Історичні пісні
- Козацькі пісні і думи
- Балади
- Колискові пісні
- Колядки та щедрівки
- Кріпацькі пісні
- Купальські пісні
- Ліричні пісні та балади
- Наймитські пісні
- Обрядові пісні
- Побутові пісні
- Рекрутські пісні
- Стрілецькі пісні
- Патріотичні пісні
- Повстанські пісні
- Танці і хороводи
- Чумацькі пісні.

Додаток 6.

Ой чого ти почорніло,
Зелене поле?
— Почорніло я од крові
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка
На чотири милі
Мене славні запорожці
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночі...
Клюють очі козацькі,
А трупу не хочуть.
Почорніло я, зелене,
Та за вашу волю...
Я знов буду зеленіти,
А ви вже ніколи
Не вернетесь на волю,
Будете орати
Мене стиха та орючі
Долю проклинати.

Додаток 7.

Додаток 8.

Додаток 9.

Грайливо Укр. нар. пісня

Два пів-ни-ки, два пів-ни-ки го-рох мо-ло-ти-ли.
Дві ку-роч-ки-чу-ба-роч-ки до мли-на но-си-ли

Додаток 10.

C1 B2 M3 C5 M2 C4 B3 B6
M6 M7 C8 B7

Конспект заняття 5.

Тема заняття. Українська естрадна пісня.

Індивідуальний та ансамблевий спів при вивченні естрадних пісень.

Поєднання музики та поезії. Робота над піснею «Ой чогож ти почорніло зеленее поле» на сл. Т.

Шевченка та «Сонце заходить».

Мета заняття: ознайомити учнів із історією української естради, її творцями і виконавцями;

- **формувати** навички індивідуального та ансамблевого співу при вивченні естрадних пісень.
- **розвивати** музично-ритмічний слух та співацькі навички;
- **виховувати** інтерес до творчості українських співаків, до культури рідного краю.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з малюванням (уявлення художніх образів)

Тип заняття: формування практичних вмінь та навичок.

Форма заняття: групове.

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація ілюстрацій, аудіозаписи, тексти пісень, картки).
3. Практичні(практична робота, навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимулювальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: нотний текст пісні, магнітофон, аудіо-записи, роздатковий матеріал, партитура твору «Сонце заходить», партититура «Ой чого ж ти почорніло...»

Структура заняття.

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація навчальної діяльності учнів.
2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.
5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Подача нового матеріалу.
4. Робота над твором
5. Робота на картках.
6. Перевірка партій «Сонце заходить»

Хід заняття.

1. Організація учнів до узаняття.

Музичне вітання.

Оголошення теми, мети, завдань заняття.

2. Розспівування.

- Вправа № 1,2,3. Розспівування закритим ротом округлим звучанням. (*Додаток 1*).
- Спів мажорного звукоряду від фа та тонічного тризвуку).
- Вправа №7. На округлення голосних «А» і «О» (*Додаток 2.*)
- Вправа №8. Вироблення унісону на різних голосних та їх «вирівнювання» в єдиній вокальній позиції (*Додаток 3*).
- Вправа №9. На відпрацювання рухливості голосу при збереженні високої позиції (*Додаток 4*).

3 Подача нового матеріалу.

Повідомлення педагога. Пісня значно доступніша для слухача, ніж інші музичні твори, бо вона має слова, які запам'ятовуються, дають змогу зразу її зрозуміти і запам'ятати. Вона є улюбленим музичним жанром, а пісенна творчість українського композитора багата і дуже різноманітна.

Велику популярність здобули пісні 60-70х років, коли творили композитори Ігор Шамо, Олександр Білаш, Анатолій Шашкевич, Володимир Івасюк, які хоч і писали різноманітні за тематикою пісні, але головним у їхній творчості була мелодія, ніжна, наспівна чи весела, життєрадісна. Пісні, „Два кольори”, „Чорнобривці”, „Пісня про рушник” до сих пір виконуються сучасними виконавцями поп-музики - Козловським, Пономарьовим, Русланою,

Ані Лорак та ін. Тривалий час пальму першості в популярній музиці тримали такі різнопланові співаки: в поп-музиці - Ірина Білик, у жанрі традиційної естрадної пісні - Таїсія Повалій, Ірина Білик, Руслана, а серед чоловіків - Олександр Пономарьов, Віктор Павлик. Та найвідчутніший успіх в естрадній пісні, на мою думку, мала творчість В. Івасюка, починаючи із вокально-інструментального ансамблю „Буковинка”, який створив Володя. Ансамбль „Буковинка” виконує пісні М. Скорика, народні пісні. А в 1966 р. створюється вокально-інструментальний ансамбль „Смерічка”, учасниками якого стали В. Зінкевич, В. Івасюк, Назарій Яремчук, які показали високу артистичну майстерність на конкурсах „Пісня - 71”, „Пісня - 72” і здобули виизнання.

Рано пішли з життя В. Івасюк і Н. Яремчук, але вони залишили нам сад чарівних

З музичного центру „Буковинка” починала 14-річна Кароліна Куйок.

Взявши гран-прі на російському телеконкурсі „Утренняя звезда - 95”, вона взяла собі сценічне ім'я Ані Лорак. У 1999 р. Кароліна стала наймолодшою заслуженою артисткою України. Домігшись визнання, вона бере участь у різних конкурсах, а у 2008 р. на конкурсі Євробачення посіла II місце.

На минулому уроці ми з вами говорили про мелодію як основний засіб музичної виразності, коли вона розкриває музичний образ разом з іншими елементами музичної мови.

Яку роль відіграє у ній художнє слово, поезія?

Композитори поєднали музику і поезію, яка завжди була тематичним матеріалом для створення музичних творів композиторів-класиків. Порівняємо два музичних приклади: I частина „Заспів”, де використана старовинна пісня-веснянка „Вийди-вийди Іванку”, і II частина „На городі чорна редька”, (Музичні приклади, діти прослуховують і дискутують.)

Актуалізація опорних знань учнів. Образ Кобзаря (Т.Шевченка) митці різних видів, мистецтва бачили по-своєму і відображали це у своїх творах. Але коли придивитися до картин художників та послухати твори українських композиторів, які писали музику до „Кобзаря”, то можна помітити, що їхні погляди збігаються, вони переживають однаково і все відтворюють у своїх творах. Вам уже відомо, що М. Лисенко написав музику до „Кобзаря” і що вона споріднена з картиною М. Божія „Думи мої”. симфонічної сюїти М. Вериківського „Веснянки”.

4. Робота над піснею

«Ой чогож ти почорніло зеленеє поле»

1. Прослуховування твору.
2. Художній показ твору.
3. Характеристика прослуханої пісні.
4. Визначення ладу, тональності, характеру.
5. Розучування по фразах за нотним текстом із сольфеджуванням.

- робота над вокалізом;

- робота над повнотою звучання, у кінці приспіву витримувати довгий звук(половинну ноту).

- продовжуємо, працюючи над кантиленним співом, При цьому слідкую за ланцюговим диханням та чистотою інтонування на високих звуках.
- робота над дикцією.
- опрацювання усього тексту пісні, звертаю увагу на ритм, дихання. Бажаючих опитую на оцінку.
- робота над динамікою(виразністю виконання, звертаю увагу на вступ)

«Сонце заходить»

- робота над вокалізмом;
- робота над повнотою звучання, у кінці приспіву витримувати довгий звук(половинну ноту).
- перевірка партій «Сонце заходить»

5. Робота на картках.

- Спів та сольфеджування вправ, визначення ладу, тональності, характеру (Додаток 7).
- Побудова інтервалів (Додаток 8.)

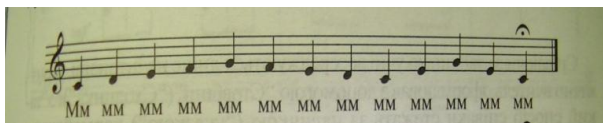
7. Підсумок заняття.

Прийоми «Щедра оцінка», «Відстрочена відгадка»

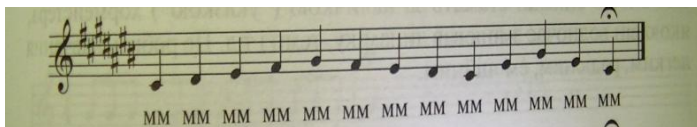
Додатки до заняття

Додаток 1.

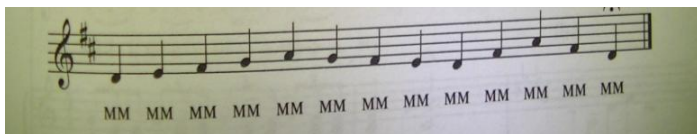
Вправа 1.

Вправа 2.

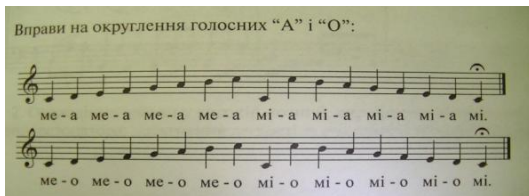

Вправа 3.

Додаток 2.

Вправа 7

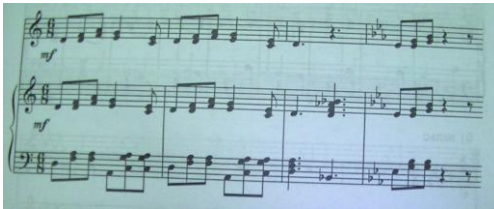
Додаток 3.

Вправа 8

Додаток 4.

Вправа 9 .

Конспект заняття 6.

Тема заняття. Музика минулого і сучасність.
Образи Тараса Шевченка в музиці. Повторення
вивчених пісень. Музична вікторина.

Мета заняття: підсумувати з учнями набуті знання про композиторів минулого і довести, що їх по праву можна назвати сучасниками; . Визначити роль Т. Шевченка в українській культурі та особливості втілення образу поета в музиці й інших видах мистецтва.

формувати навички емоційно-виразного виконання пісні

розвивати музично-ритмічний слух та вокально-хорові навички; Розвивати вміння сприймати та інтерпретувати програмну музику
виховувати інтерес до музики, до творчості Т. Шевченка, естетичний смак учнів.

Міжпредметні зв'язки:

- з математикою (правильний розрахунок тривалості нот)
- з мовою (вивчення тексту та правильності вимови)
- з малюванням (уявлення художніх образів)

Тип заняття: підсумкове.

Форма заняття: групове.

Методи:

1. Словесний(розповідь, бесіда, пояснення).
2. Наочні(демонстрація ілюстрацій, аудіозаписи, тексти пісень, картки).
3. Практичні(практична робота, навчальні вправи, ігрові вправи).
4. Стимулювальні(створення ситуації успіху, реалізація виховного потенціалу, емоційних вражень).

Обладнання: нотний текст пісні, магнітофон, аудіо-записи, фортепіано, портрети композиторів.

Структура заняття

1. Повідомлення теми, мети і завдань заняття, мотивація навчальної діяльності учнів.

2. Перевірка, оцінка і корекція засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.
3. Відтворення і корекція опорних знань учнів.
4. Сприймання і осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.
5. Підсумки заняття, повідомлення домашнього завдання.

План.

1. Організація учнів до заняття.
2. Розспівування.
3. Повторення вивченого матеріалу.
4. Робота над твором
5. Робота у нотних зошитах.

Хід заняття.

1. Організація учнів до заняття.

- Музичне вітання.
- Оголошення теми уроку.

2. Розспівування.

- Вправа № 1,2,3. Розспівування закритим ротом (*Додаток 1*).
- Вправа № 4 Сольфеджування вправи (*Додаток 2*).
- Вправа № 5 Чергування стакато і легато. Легато «погладити» (*Додаток 3*).
- Вправа №6 На увагу (*Додаток 4*).

3. Повторення вивченого матеріалу на попередніх заняттях.

Педагогічний прийом «Відкритий мікрофон».

- Що таке мелодія?
- Назвіть складові частини мелодії.
- Як ви розумієте термін «Українська естрадна пісня»? (Саме народна пісня була основним поштовхом до написання власних пісень)
- Назвіть елементи естрадної масової пісні (Естрада – це багатожанровий вид мистецтва, що поєднує в собі елементи театрального, музичного, циркового видовищ).
- Дайте визначення Імпровізація (це створення музики у ході виконання).
- Рок музика, що це? (Це стиль розважальної музики, що з'явився у Великобританії та США на межі 50-60-х років)
- Назвіть виражальні особливості Рок-музики.

4. Образи Тараса Шевченка в музиці.

Педагог.

- Весь світ сьогодні вшановує Т.Г. Шевченка - 200- річчя з Дня його народження. Оскільки сьогодні ми музично вшановуємо Шевченка, то й звучати

шевченкове слово буде в музиці. Пригадаймо і виконаймо пісні на слова Тараса Шевченка, які ви вивчали у школі.

(Діти наспівують пісені на слова Т. Шевченка. «Зацвіла в долині», «Зоре моя вечірняя», «Думи мої»).

- Ким є Шевченко для України? Він не лише видатний поет. Шевченко – душа України; це її думи, сподівання, мрії та надії. Не дивно, що шевченкове слово живе в кожному українському серці, а особливо – в серцях митців.

Безсмертна національна епопея „Кобзар”, призначена для декламування, потрапивши в уста народні, стала складовою частиною пісенності України; а у професійних композиторів заграла новими фарбами різноманітних жанрів – пісень, кантат, опер і балетів. Наприклад, більшість романсів і хорів Миколи Лисенка написані на слова Шевченка.

Діти доповнюють.

Учень. А у Кирила Стеценка є кантата „Шевченкові”. Наприклад, Яків Степовий написав «Прелюд пам’яті Тараса Шевченка» – твір, присвячений сторічному ювілею Кобзаря. Уперше його виконали на музично-літературному вечорі пам’яті Шевченка, що організувало Товариство народних університетів у Петербурзі.

Основний образ у «Прелюді пам’яті Тараса Шевченка» зазнає видозмін основної теми – від скорботного наспіву до героїчного заклику та урочистого піднесення в кінці. Немов Великий

Кобзар спочатку спокійно оповідає про рідну землю та її людей, а потім – обурюється, закликає до змін і боротьби.

Ліричний образ та його тема, розвиваючись, варіюється та зазнає змін, але потім знову повертається в репрізі. Отже, принципом поєднання музичних тем є подібність; і укладені вони у тричастинну форму.

Учень 2. Продовжуючи кращі традиції Миколи Лисенка, Яків Степовий одним із перших інтерпретував поезію Шевченка для дитячого виконання. Він намагався доступно і проникливо розкрити перед дітьми багатий світ шевченківських образів.

Героїчні образи розкриті у хорах „Б’ють пороги”, „Чорна хмара з-за лиману”, „Наш отаман Гамалія”. Лірико-драматичні образи розкриті у таких творах, як „Прощай світе, прощай земле”, „Ой нема, нема”. Але найкраще композитором вдалося втілити ліричні сторінки „Кобзаря”, серед яких найвідомішою є пісня „Садок вишневий коло хати”.

Проникнуті громадянським пафосом боротьби за народне щастя, неповторні за своєю поетичною красою твори Шевченка завдяки музиці Степового зазвучали на уроках музики, у шкільних хорах.

Учень 3. Звучить Шевченкове слово, згадується ім’я видатного українського поета. “Стоїть тополя на роздоллі – легенда пам’яті жива і листям промовля поволі святі Шевченкові слова”.

Учень 4.

Автор музики до пісні «Рече та стогне Дніпр широкий» Крижанівський не був професійним композитором. Він працював вчителем латинської мови Белградської чоловічої гімназії, що на Одещині. Пісня була вперше видана у 1886 році.

Мільйони Українців сприймають цю пісню як музичний символ нації. Вірш не можливо уявити без мелодії, яку довгий час вважали народною. Це пісня роздум. Тому що м'якість і плавність рухів споріднюють її з ліричними українськими піснями.

Це пісня гімн. Тому що однією з визначальних рис цієї пісні є надзвичайна енергетичність. Мелодія пісні створює відчуття наполегливої рішучості, нездоланної могутності нашого народу.

Педагог. Твори, що втілюють образ Тараса Шевченка й оспівують українську землю, відрізняються особливою ширістю. І дорослі, і діти шанують геніального українського поета, художника, борця за волю народу.

5. Робота над піснею

«Ой чогож ти почорніло зеленє поле»

(Динаміка, темп; робота над вокалізами)

«Сонце заходить»

(Відпрацювання дихання у вокалізах, витримувати половинну ноту у кінці фраз)

«Вийди ,вийди Іванку»(робота з мікрофонами)

«На городі чорна редька»(репетиція на сцені)

5. Робота у нотних зошитах

І Переписати вправу у зошит (Додаток 7).

- Визначте тональність вправи
- Який це розмір?
- Сольфеджування вправи.

Переписати вправу у зошит. (Додаток 8)

- Побудувати інтервали від заданих нот.

6. Залік (прийом «відкритий мікрофон»).

Давайте підсумуємо усі відомості, які ви почерпнули на заняттях. Кожний народ пишається своїми вірними синами-героями, яких ви, напевно, можете назвати. Грузинський народ — Ш. Руставелі, російський — О. Пушкіним, польський — Ф. Шопеном і М. Огінським, український народ — Т. Шевченком.

Творчий спадок геніального сина українського народу Тараса Григоровича Шевченка — це безцінна скарбниця не тільки для України, а й для всього людства.

У всьому світі вшановують пам'ять Великого Кобзаря: йому встановлюють пам'ятники, на його честь називають вулиці та площі, парки й сквери, театри та музеї, йому присвячують вірші, про нього складають пісні.

В історії України ще не було людини, що зробила б такий велетенський вплив на уми і серця своїх співвітчизників. Він не був політиком, та на його ідеях сформувались і зросли чимало громадських організацій і партій. Він не був полководцем, але його слово змобілізувало сотні полків, дивізій, цілі армії, підняло до збройної боротьби мільйони українців, здобуло не одну визначну перемогу на

полі бою. Він не був дипломатом, проте широта його поглядів, вклад у світову літературу та мистецтво, а головне світоглядні ідеї загальнолюдських братерства та любові, що базувались на християнських цінностях, здобули для України та українців належне визнання та пошану серед світової спільноти. Він не був проповідником, та своєю щирою вірою в Бога, дитячою відданістю Творцеві, гарячими віршами-молитвами вберіг обидві українські Церкви: на Сході — від безслідного розчинення в Церкві московській, на Заході — від латинізації. Він не народився пророком і зовсім не прагнув ним бути, але за Божим провидінням ним став і вивів свій народ з “єгипетського” ярма, хоча сам так і не побачив землі обіцяної.

- Які головні риси творчості Т.Г. Шевченка?

(Героїзм, боротьба, прагнення до радості).

- Що об’єднує творчість Шевченка з сучасністю?

- Що таке програмна музика?

- Назвіть твори Тараса Григоровича які покладені на музику?

- Чому Шевченка ми вважаємо своїм сучасником?

(Тому що його творчість втілила вічні ідеали, до яких прагне людство — це радість подолання страждань, перемога над злом, досягнення внутрішньої гармонії і свободи людського духу).

— Які пісні на слова Шевченка написані?

— Яку пісню вивчали на попередніх заняттях? Хто її автор?

(Пісня "Сонце заходить", Ой чогож ти почорніло зеленее поле).

- Згадайте її і проспівайте на усіх куплетах у характері.

- Які пісні за змістом подібні до даних?
("Думи мої думи ...", "По діброві вітер
віє." Виконання пісні).

Діти самі виставляють собі оцінки за відповіді.

7. Підсумок уроку.

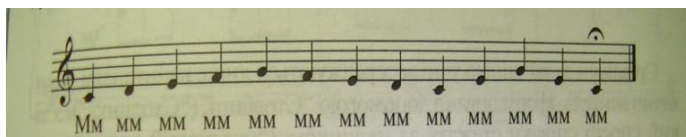
Педагогічний прийом «Відкритий мікрофон»

- Чи досягнута мета заняття?
- Що нового ви дізналися на занятті?
- Що є найпоширенішим засобом вираження людських почуттів?

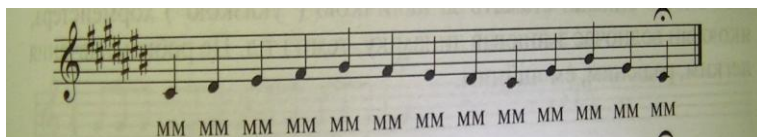
Додатки до заняття

Додаток 1.

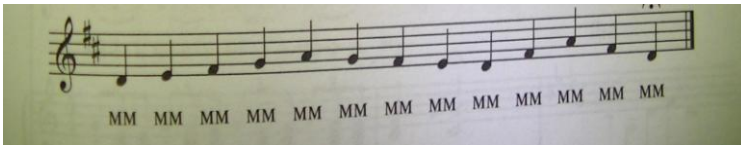
Вправа 1.

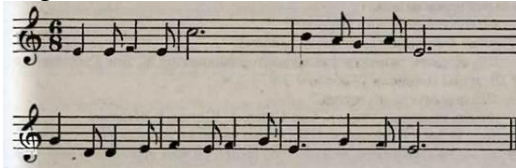
Вправа 2.

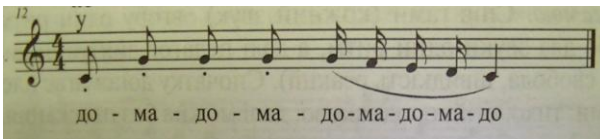
Вправа 3.

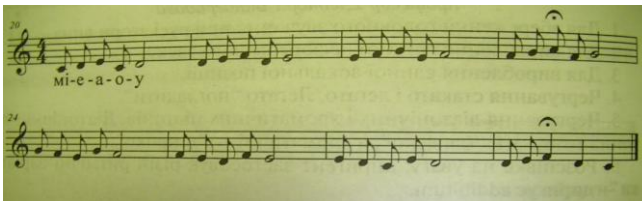
Вправа 4

Вправа 5.

Вправа 6.

Сонце заходить, гори чорніють,
Пташечка тихне, поле німіє,
Радіють люде, що одпочинуть,
А я дивлюся... і серцем лину
В темний садочок на Україну.
Лину я, лину, думу гадаю,
І ніби серце одпочиває.

Додаток 2

Додаток 3.

Додаток 4

Додаток 5.

Чорніє поле, і гай, і гори,
На синє небо виходить зоря.
Ой зоре! зоре! — і сльози кануть.
Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очі карі тебе шукають
На небі синім? Чи забувають?
Коли забули, бодай заснули,
Про мою доленьку щоб і не чули.

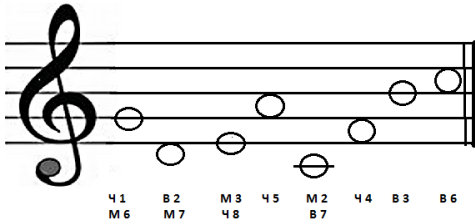
Додаток 6.

Ой чого ти почорніло,
Зеленеє поле?
— Почорніло я од крові
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка
На чотири милі
Мене славні запорожці
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночі...
Клюють очі козацькії,
А трупу не хочуть.
Почорніло я, зелене,
Та за вашу волю...
Я знов буду зеленіти,
А ви вже ніколи
Не вернетесь на волю,
Будете орати
Мене стиха та орючи
Долю проклинати.

Додаток 7 .

Додаток 8.

**Два людських винаходи
можна вважати найтяжчими:
мистецтво керування і мистецтво
виховання**

Навчання та виховання - дві невід'ємні ланки цього процесу. Провідною метою виховання залишається ідеал особистості, дієздатної приймати рішення в ситуаціях морального вибору, нести відповідальність за ці рішення перед собою, оточенням, державою.

Гегель писав: "Загальна потреба в мистецтві виникає з розумним прагнення людини духовно усвідомлювати внутрішній і зовнішній світ, уявити його собі, як предмет, в якому він впізнає власне "Я".

Відзначаючи 200-річчя від дня народження видатного сина Українського народу Тараса Григоровича Шевченка, виникла потреба включити в

навчальну програму гуртка вивчення його творчості, з метою популяризації серед дітей та молоді творчості Великого Кобзаря як національної спадщини Українського народу, утвердження духовних заповідей Великого Кобзаря, сприяти вихованню у підростаючого покоління почуття любові до рідної мови та поваги до традицій свого народу.

Весь підготовлений вокальний репертуар реалізований в театралізованій композиції «З Кобзарем у серці», яку продоменстровано перед школярами селища.

**Театралізована композиція
до 200-річчя
з дня народження Т. Г. Шевченка
«З Кобзарем у серці»**

*Звучить лірична мелодія
(куліси закриті)*

Чит. Благословен той день і час
Коли прослалась килимами
Землю, яку сходив Тарас
Малими босими ногами
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами- сльозами

*(відкриваються куліси. Сцена поділена на три зони:
1-(хата) стіл на якому горить свічка, лава; 2-
центральна частина, 3- тин. На лаві сидить жінка,
біля столу стоїть хлопчик).*

Сцена 1

Хл. Мамо, а правда, що небо на залізних стовпах тримається?

М. Правда, синку, правда.

(Хл. Підходить до мами, сідає на лаву і кладе голову їй на коліна. Мати співає колискову,)

Хл.: А чому так багато зірок на небі?

Мати: Це коли людина на світ приходить, Бог свічку запалює, і горить та свічка, поки людина не помре. А як помре, свічка гасне, зірочка падає. Бачив?

Хл.: Бачив, матусю, бачив... Матусечко, а чому одні зірочки ясні, великі, а інші ледь видно?

Мати: Бо коли людина зла, заздрісна, скупа, її свічка ледь-ледь тліє. А коли добра, любить людей, горить ясно і світло це далеко видно.

Хл. Матусю, я буду добрим. Я хочу, щоб моя свічечка світила найясніше.

Мати: Старайся мій хлопчику. *(гладить його по голові).*

(Мати і син залишаються на сцені)

Чит. Породила мати сина
В зеленій діброві,

Дала йому карі очі
І чорнії брови.
Китайкою повивала
Всіх святих благала
Та щоб йому святії
Талан- долю дали.

(виходять на середину сцени)

Мати: «Пошли тобі, Матер Божа
Тії благодате
Всього того пошли, чого мати
Не зуміє дати»

Пісня « На городі чорна редька» укр. народна

Сцена 2

Чит. Несподіване горе випало
На долю маленького хлопчика. Замучена важкою
працею, померла мати. Там матір добрую мою
Ще молодую у могилу
Нужда та праця положила

(вибігає Тарас)

Тарас: Катре! Де ти?

Катря: Я ось тут.

Мачуха: Ти може знов кудись навітки вибираєшся
ледащо? Ані кроком мені з хати, бо битиму чуєш?
Степанко плаче, іди колиши, а як засне, принеси
води і підмети подвір'я!

Тарас: Сестричко!

Катря: Що?

Тарас: Я побіжу трохи на потічок! Там такі камінчики, як намальовані. І рибки плюскочуть. А в хаті темно чогось так зле.

Катря: Іди, іди. Я вже докінчую грядку, то сама подвір'я замету і принесу води.

Тарас: Тямиш сестричко, як мама жили, то в нас часто був смачний борщик, варенички, фасолька.

Тепер не так! Ми ходимо такі голодні і обдерті! Чи і другі діти не мають мами так як ми?

Катря: Всюди є сирітки по світі мій дорогий хлопчику. Але ти не думай про се йди над

потічок гратися.

Танець «Чорнобривці кобзаря».

Сцена 3.

Оксана: Чом же плачеш ти? Ох, дурний Тарасе. Давай я сльози витру. Не сумуй ти читаєш, найкраще за всіх Тарасику, адже, кажуть, найкраще від усіх співаєш, ще й, кажуть, малюєш. От виростеш і будеш малярем. Еге ж?

Тарас: Еге ж малярем.

Оксана: І ти розмалюєш нашу хату?

Тарас: Еге ж. А всі кажуть, що я ледащо і ні на що не здатний. Ні, я не ледащо. Я буду таки малярем.

Оксанка: Авжеж будеш! А що ти ледащо, то правда. Дивись, де твої ягнята! Ой бідні ягняточка, що чабан у них такий- вони ж питоньки хочуть!

Вірш «Мені тринадцятий минало»

Мені тринадцятий минало.

Я пас ягнята за селом.

Чи то так сонечко сіяло,

Чи то мені чого було?

Мені так любо, любо стало,

Неначе в Бога...

Уже покликали до паю,

А я собі у бур'яні

Молюся Богу... І не знаю,

Чого маленькому мені

Тоді так приязно молилось,

Чого так весело було?

Господнє небо, і село,

Ягня, здається, веселилось!

І сонце гріло, не пекло!

Та недовго сонце гріло,

Недовго молилось...

Запекло, почервоніло

І рай запалило.

Мов прокинувся,

дивлюся:

Село почорніло,

Боже небо голубеє

І те помарніло.

Поглянув я на ягнята!
Не мої ягнята!
Обернувся я на хати-
Нема в мене хати!
Не дав мені Бог нічого!...
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене
Плоскінь вибирала,
Та й почула, що я плачу.
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала...
Неначе сонце засіяло,
Неначе все на світі стало
Моє...лани, гаї, сади!..
І ми, жартуючи, погнали
Чужі ягнята до води

Пісня «Ой, чого ж ти почорніло, зеленєє поле»

Сцена 4.

Чит. Незадовго після смерті матері помер і батько.
Смерть батька приголомшила малого Тараса.
Там батько, плачучи з дітьми,
(а ми були малі і голі),
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині!.. В ми
Розлізлися межи людьми,

Мов мишенята. Я до школи -
Носити воду школярам.

(Тарас - підліток пореється коло хати. Приніс відро з водою, поставив коло тину. Поправив покривало на лаві. Позамітав, поставив лавку, пензлі і присів. Виходить Яринка з клунком в руці. Сідає на лавку.)

Яринка: Здоров, Тарасе! На хвильку забігла до тебе(розв'язую клунка)
Ось твоя свитка, полатана вже.

Тарас: *(бере свитку)* О,
як гарно полатана!
Яринко, ти вже як дівка
шиєш! Рідненька моя,
хоч ти мене не
забуваєш*(тулиться до неї)*.

Яринка: Давай, я тобі
ще й сорочку виперу, зашию...

Тарас: Не треба, я сам.

Яринка: Тарасику! А у тебе малюнки є? *(Тарас хитає головою)* То покажи.

Тарас: Добре, тільки тобі, сестричко *(показує дощечку з малюнком)*. Ось наша хата.

Яринка: Дуже схожа. Невже це ти сам намалював?
А чому на дощечці?

Тарас: Паперу не було. Дяк не дав... Ось розживусь,
може і на свитку, і на фарби, і на папір.

Яринка: Коли ж це буде?

Тарас: Колись буде. Ось чекаю, коли дяк повернеться. Обіцяв вчити малювати. Бачиш, і біля хати прибрав, і води приніс, і почистив пензлі. Якби мені... малярем... я б нічо не хотів більше.

Яринка: То вчись у нього .

Тарас: А... хіба йому голова болить за мене? Тільки п'є та й норовить щоб різками одшмагати...

Яринка: І зараз? *(Тарас ствердно киває головою)* Та хай йому грець! Вертайся додому.

Тарас: А там що? *(розводить руками).*

Тарас: Хочу малювати, прагну я до знань
Та за це багато зазнаю знущань
Нишком я малюю статуї в саду
А в ночі пишу вірші про людську біду
(вийшов зі сцени)

**Пісня «Хлопці кучеряві» укр. народна
Танець «Тополя»**

Тополя: Полюбила чорноброва
козака дівчина
Полюбила, не спинила,
пішов та й загинув
Якби знала що покине,
була б не любила
Якби знала, що загине,
була б не пустила
Якби знала, не ходила б
пізно за водою
Не стояла б до півночі
З милим під вербою.

Якби знала!..
І то лихо -
Попереду знати,
Що нам в світі зустрінеться...
Не знайте, дівчата!
Не питайте свою долю!...
Само серце знає,
Кого любить. Нехай в'яне,
Поки закопають,
Бо не довго, чорноброві!
Карі оченята,
Біле личко червоніє -
Не довго, дівчата!
До полудня, та й зав'яне,
Брови полиняють.
Кохайтеся ж, любіться,
Як серденько знає.

Сцена 5.

На фоні пісні звучать слова.

Думи мої, думи мої.
Ви мої єдині,
Не кидайте хоч ви мене
При лихій годині...
Страшно впасти у кайдани,
Умирать в неволі,
А ще гірше - спати, спати
І спати на волі -
І заснути навік-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого, однаково,

Чи жив, чи загинув!
Доле. Де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої! Злої!

*Пісня звучить голосніше. На сцену виходить
кагорта старшокласників.*

Гарно твоя бандура грає,
Любиш наш Тарасе,
Вона голосно співає,
Голосно і плаче.
І сопілкою голосить,
Бурею лютує,
І чогось у Бога просить,
І чомусь сумує

Ні, не люди тебе
вчили:
Мабуть, сама доля,
Степ та небо, та
могили
Та широка воля!

Мабуть, часто думка жвава
Труни розкривала,
І козацька давня слава,
Як сонечко сіяла!
І вставали з домовини
Закуті в кайдани

Вірні сини України
Козаки й гетьмани.
І святі кістки біліли
Спалених в Варшаві;
І могили кривавили
Прадіди безглаві.

Мабуть, ти учивсь співати
На руїнах Січі,
Де ще наша рідна мати
Зазирає в вічі;
Де та бідна мати просить
Кожну душу щирю,
Хто на світі кобзу носить,
Щоб співали миру.
Про козацтво незабутнє,
Вірне, стародавнє,
Про життя козацьке смутне
Смутне, але славне.

Ведуча: Тяжко, важко в світі жити
Сироті без роду
Нема куди прихилитися,-
Хоч з гори та в воду...
В того доля ходить полем,
Колоски збирає,
А моя десь ледащиця,
За морем блукає...

Дід: Тяжкая наша доля в кріпацькому ярмі, Тарасе!
Селянин: Пани-кати...

Латану свитину з каліки знімають,
З шкурою знімають, бо нічим обути
Княжат недорослих!

Дівчата: А он розпинають
Вдову за подушне... А сина купують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надію, у військо віддають!

Селянин: А онде під тином
Опухла дитина - голоднее мре,
А мати пшеницю на панщині жне...

Дід: Чи Бог бачить із-за хмари
Наші сльози, горе?

Дівчина: Чи довго ще на сім світі
Катам панувати?

Шевченко: Пани, пани!
Схаменіться! Будьте люди!

Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять

І Дніпро, і гори!
І потече сторіками

Кров у синє море

Дітей ваших...

Частина з в. «Тарасова доля» Я. Купала:

Хто, скажіть-бо, міг подумати,

Що в такій неволі

Збереглись скарби в Тараса,

Незнані ніколи?

Ні царі, ні їхні слуги,

Ні пани прокляті

Не могли забрати, украсти

Ці скарби багаті.

А була його багатством,
Хистом небувалим,
Дивна пісня, що із серця
На світ вилітала.

Не тонула пісня в морі,
В огні не горіла,
Закувать не міг ту пісню
Сатрап озвірілий ...

І пішли слова Тараса
Мандрувати всюди,-
Просто в серце западали
Кріпацького люду.

Люди очі розкривали,
Свободи хотіли,-
«Справедливий гнів Тараса!»-
Всюди гомоніли.

І царя з його панами,
Кодло їх криваве,
Раптом жах пойняв великий
Від грізної слави.

Стали думать, як Тараса
Краще покарати.-
Чи то в полі на роздоллі,
А чи в рідній хаті?

Мов тюрма-фортеця Орська
Із царським наказом,
Щоб не брався він за пензлі
Й за перо ні разу.

Щоб не брався він бунтарських
Тут пісень складати.
Ось які терпів страждання
Тут пісняр від ката.

Ні, такої злої кари
Не знести нікому!...
Повертав Тарас з неволі
В неволю додому.

З'їла там царська сваволя
Тарасову силу-
Менше він дивився в небоо,
А більше в могилу.

Спить Тарас, одпочиває
В темній домовині,
Та не спить, живе в
народі
Пісня його лине...

**Пісня «Сонце заходить, гори чорніють» на вірш
Т. Г. Шевченка**

Всі учасники театралізованої композиції виходять на
сцену

ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

Відкрите заняття в рамках районного семінару заступників директорів загальноосвітніх шкіл.

Майстер-клас Іваненко Р.В. в рамках районного семінару керівників гуртків

Переможці Всеукраїнського конкурсу «Сяйво українки»

Вокальний колектив учасник обласного форуму присвячений Року дитячої творчості

Учасники обласного етапу конкурсу «Обери свою професію»

Учасники обласного концерту до 60-річчя з дня утворення Черкаської області

Переможці міжнародного фестивалю «Новий світ». м.Красногорськ. Росія

Переможці обласного етапу конкурсу «Грайлива веселка»

Переможці обласного етапу конкурсу «Грайлива веселка»

Демонстрація досвіду в районних та селесцких заходах

Результати інноваційної діяльності зразкового вокального ансамблю «Нотка»

В 2007 році присвоєно, а в 2012 році - підтверджено почесне звання «Зразковий художній колектив»,

Перемоги в конкурсах міжнародного та всеукраїнського рівнів:

2010 рік

- Міжнародний ІХ Красногорський Фестиваль молоді споріднених міст «Новий світ 2010» - Зразковий вокальний ансамбль «Нотка». Диплом переможця.

2012 рік

- ІІ Всеукраїнський фестиваль –конкурс народної творчості та сучасного мистецтва «Созвездие талантов». Хоменко Юлія, диплом І степеня.

2013 рік

- Всеукраїнський фестиваль - конкурс мистецтва і творчості "Сяйво українки". Зразковий вокальний ансамбль «Нотка» »- гран-прі,
Денисова Яна – I місце,
Хоменко Юлія – I місце,
Білошкура Анастасія, Хоменко Юлія – I місце,
Мельниченко Анна – III місце,
Хоменко Юлія – III місце.

Перемоги в конкурсах обласного рівня:

- Огляд –конкурс дитячої творчості «Грайлівка»:
2006 рік – I місце
2007 рік –III місце
2008 рік – I місце
2010рік - II місце
2011 рік – II місце
2012 рік – I місце
2013 рік – I місце

2013 рік

- Оласний військово-патріотичний конкурс юних вокалістів, присвячений 70-й річниці визволення Черкащини від фашистських загарбників – I місце.

Переможці (фото).

